

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimi

Annika Rinne

Toiminimen vero-opas case-yritykselle

Tiivistelmä

Annika Rinne

Toiminimen vero-opas case-yritykselle, 44 sivua, 3 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2012

Ohjaaja: lehtori Saara Heikkonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön aiheena ovat toiminimen verotusasiat. Tavoitteena oli laatia oppaat sekä Koivikon Manta Oy:lle että sen toiminimiasiakkaille ja lisäksi Excel-sovellus, jonka tarkoituksena on laskea verotettavat ansio- ja pääomatulo-osuudet. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö.

Toiminimi on erilainen yrittämisen muoto, joka sisältää useita vain sille ominaisia piirteitä. Toiminimi on voinut jäädä monelle vieraammaksi osa-alueeksi esimerkiksi osakeyhtiöön verrattuna. Tässä työssä on tuotu esiin niitä asioita, joita on hyvä tietää, kun ollaan toiminimen kanssa tekemisissä, tällaisia aiheita ovat esimerkiksi elinkeinonharjoittajan verottaminen ja sen laskennan pohjana oleva nettovarallisuus, yksityiskulujen erottaminen, yksityisotot ja toimintavaraus.

Opinnäytetyöraportin teoriaosuus on saatu kvalitatiivisella tutkimuksella vertailemalla kirjallisuutta, internetlähteitä ja artikkeleita. Opinnäytetyön teoriaosuudessa on perehdytty toiminimeen ja sille ominaisiin verotusasioihin. Empiirisessä osuudessa on perusteluita oppaiden sisältämistä aiheista sekä Excel-sovelluksen tarkoituksesta. Oppaat ja Excel-sovellus on tehty teorian pohjalta.

Oppaiden ja Excel-sovelluksen sisältö ovat valikoituneet toimeksiantajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella. Tuotokset ovat syntyneet selkeiden tarpeiden ja toiveiden pohjalta.

Asiasanat: toiminimi, elinkeinonharjoittaja, ansio- ja pääomatulo

Abstract

Annika Rinne

Sole Trader's Tax Guide for Case Company, 44 pages, 3 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialization in Accounting

Bachelor's Thesis 2012

Instructor: Saara Heikkonen, Senior Lecturer

The subject of this thesis was taxation issues concerning a sole trade. The aim was to create guides for Koivikon Manta Oy and their customers, and an Excel application which calculates taxable shares of earned income and unearned income. This is a functional study.

The sole trader is a different type of business and it has a variety of specific features compared with the limited company. This study has highlighted the issues that are good to know when working with a sole trader. Examples of such issues are taxation of the entrepreneur, the net property which calculations are based on, separation of private cost, private use and operational reservation.

The research method in the theory part is qualitative. The information was gathered from literature, the Internet and articles. The theory part explores the concept of sole trader and related taxation topics. The empirical part includes argumentation for the guide contents and the purpose of the Excel application. The guides and the Excel application were based on the theoretical considerations.

The guide and Excel application contents were selected in conversations with Koivikon Manta Oy, so the productions were created according to the users' needs and wishes.

Keywords: sole trader, entrepreneur, earned income, unearned income

Sisältö

1 Johdanto	5
1.1 Perustelut aiheen tutkimiselle	5
1.2 Tavoitteet ja rajaukset	6
1.3 Tutkimusmenetelmät	6
1.4 Viitekehys	6
1.5 Case-yrityksen esittely	8
2 Toiminimen verotus.....	8
2.1 Ammatinharjoittaja.....	10
2.2 Yksityinen elinkeinonharjoittaja	10
2.3 Nettovarallisuus.....	10
2.3.1 Nettovarallisuuden kasvattaminen	11
2.3.2 Varojen arvostus.....	12
2.4 Jako ansio- ja pääomatuloon.....	13
2.4.1 Yrittäjäpuolisoiden verotus.....	14
2.4.2 Tappion käsittely.....	15
2.5 Alijäämähyvitys.....	16
2.6 Yksityiskulujen erottaminen.....	17
2.7 Yksityisotot	18
3 Vähennyskelpoiset menot.....	21
3.1 Palkat	21
3.2 Matkakustannukset	22
3.3 Päivärahat	23
3.4 Edustusmenot	24
3.5 Autokulut	26
3.5.1 Elinkeino toiminnan varoihin kuuluva auto	26
3.5.2 Yksityisvaroihin kuuluva auto.....	27
4 Varaukset ja poistot	28
4.1 Varaukset	28
4.2 Toimintavaraus.....	29
4.3 Hinnanlaskuvaraus.....	30
4.4 Jälleenhankintavaraus.....	30
4.5 Poistot	31
5 Ohjeistuksen pääasiallinen sisältö	33
5.1 Toiminimiasiakkaiden opas	34
5.2 Yrityksen opas.....	36
6 Excel-sovellus	37
7 Johtopäätökset ja pohdinta	38
7.1 Oppaat.....	38
7.2 Excel-sovellus	39
7.3 Arviointi.....	40
Kuvat.....	42
Lähteet.....	43

Liitteet

- Liite 1 Opas Koivikon Manta Oy:lle
- Liite 2 Opas asiakkaille
- Liite 3 Excel-sovellus

1 Johdanto

1.1 Perustelut aiheen tutkimiselle

Vuonna 2011 luonnollisena henkilönä yritystoimintaa harjoitti yritysrekisteröintien perusteella 142 571 henkilöä, mikä on huomattava määrä kaikista yrityksistä, joita on yhteensä 342 187 kappaletta. Lukema sisältää kaikki oikeudelliset yritysmuodot kaikista toimialoista. (Tilastokeskus 2012.)

Opinnäytetyön aihe syntyi toimeksiantajayrityksen, Koivikon Manta Oy:n, tarpeesta saada opas toiminimelle tyypillisistä veroasioista. Toiminimi eroaa huomattavasti esimerkiksi osakeyhtiöstä, sillä yrittäjän yksityiselämä on kiinteästi mukana yritystoiminnassa. Yrittäjä vastaa kaikista sitoumuksistaan koko henkilökohtaisella omaisuudellaan, ja häntä verotetaan luonnollisena henkilönä. Toiminimessä tiettyihin asioihin on tärkeää kiinnittää huomiota.

Tällaisina asioina voisi mainita esimerkiksi elinkeinotuloksen verottamisen yrittäjän pääoma- ja ansiotulona. Pääomatuloverotuksen laskennan pohjana on elinkeinotoiminnan nettovarallisuus. Omaisuus on usein yhteistä elinkeinon- ja yksityistalouden kesken, joten yksityiskulujen erottamisessa tulee olla tarkkana. Toiminimelle on verotuksessa myönnetty erityisiä lisävähennyksiä päivärahoissa ja autokuluissa. Toiminimessä ei voi maksaa itselleen palkkaa, mutta yksityisotot ovat sallittuja. Yksityisotoissa piilee myös riski, mikäli ne ylittävät oman pääoman. Lisäksi toimintavaraus on toiminimelle erityinen tuloksen suunnittelukeino.

Opinnäytetyön tuotoksina syntyy kaksi opasta: toimeksiantajan käyttöön ja sen toiminimiasiakkaille. Opinnäytetyön sivutuotteena valmistuu Excel-sovellus, sillä toimeksiantajan käyttämässä kirjanpito-ohjelmassa ei ole toimintoa, joka laskisi toiminimen verotettavan tulon jaettavaksi ansio- ja pääomatuloon. Kyseessä on siis toiminnallinen opinnäytetyö.

Tehdyn vertailun perusteella vastaavanlaisia oppaita toiminimestä ei ole aikaisemmin tehty.

1.2 Tavoitteet ja rajaukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada aikaan käyttökelpoiset oppaat toimeksiantajayrityksen ja sen asiakkaiden käyttöön. Yritykselle tuleva opas rajataan sillä ajatuksella, että käyttäjä on ammattitaitoinen kirjanpitäjä. Siinä ei ole tarpeen harjoittaa sanaselitystä tai kertoa kirjanpidon alkeita. Toiminimiasiakkaille jaettavassa lyhyemmässä oppaassa kerrotaan selkeästi heille tärkeistä ja kiinnostavista asioista. Opinnäytetyössä käytetään verotusnäkökulmaa, jotta toiminimelle edulliset ratkaisut tulisivat esille.

Excel-sovelluksen tarkoituksena on saada luotettava tieto asiakkaalle ansio- ja pääomatulojen verotettavista osuuksista. Laskennan pohjana on elinkeinotoiminnan nettovarallisuus.

Oppaiden ja sovelluksen edetessä on tarkoitus pyytää toimeksiantajan mielipiteet ja mahdolliset lisätoiveet, jotta oppaat palvelisivat mahdollisimman hyvin opinnäytetyön toimeksiantajaa.

1.3 Tutkimusmenetelmät

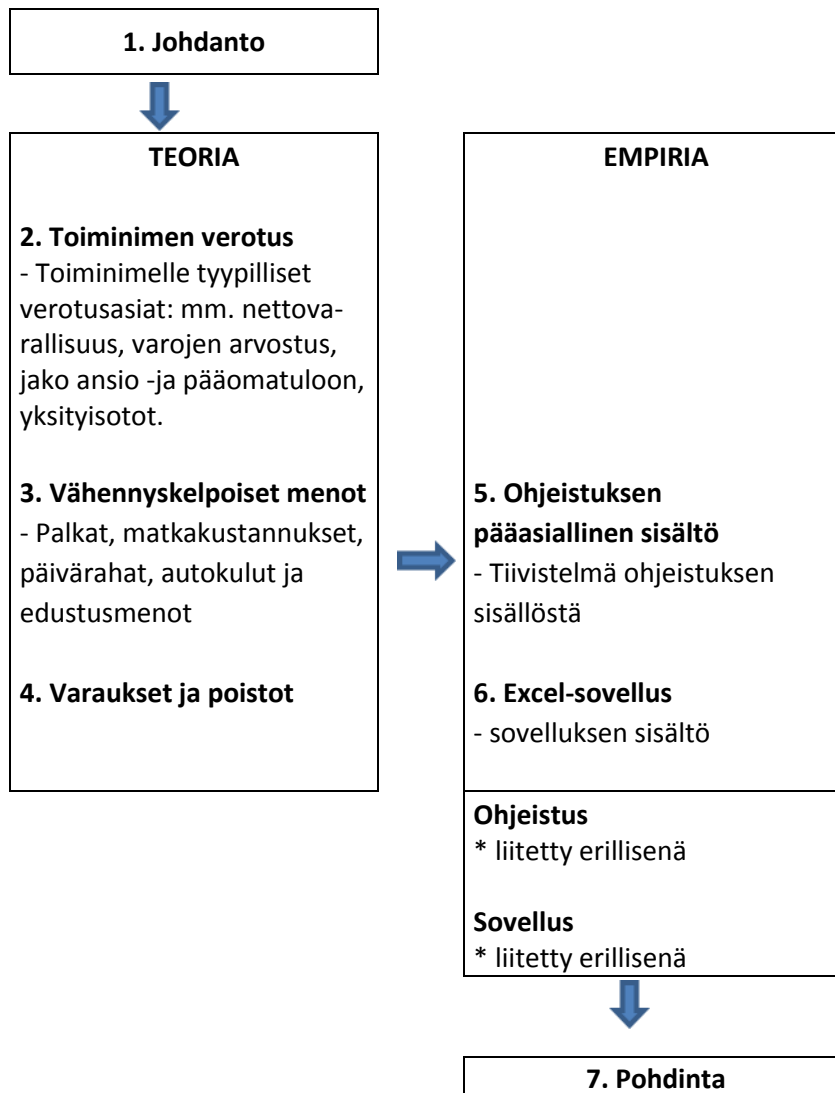
Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksellinen selvitys kuuluu tuotteen toteutustapaan, joka tarkoittaa niitä keinoja, joilla oppaan sisällöksi tuleva materiaali hankitaan ja valmistus toteutetaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 56.)

Opinnäytetyössä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, sillä tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Työ tulee perustumaan alan kirjallisuuteen, lakeihin, internetlähteisiin ja artikkeleihin. Opinnäytetyön lopullinen toteutustapa on yhdistelmä omia resursseja, toimeksiantajan toiveita ja opilaitoksen opinnäytetyötä koskevia vaatimuksia (Vilka & Airaksinen 2003, 56 - 57).

Lisäksi kahta Koivikon Manta Oy:n toiminimiasiakasta haastatellaan, jotta työlle saadaan toisenlaista perspektiiviä ja uusia ajatuksia oppaiden sisällöstä.

1.4 Viitekehys

Viitekehys osoittaa tämän opinnäytetyön rakenteen. Opinnäytetyö koostuu johdannosta, teoriaosasta, empiirisestä osasta ja pohdinnasta. (Kuva 1)

Kuva 1. Teoreettinen viitekehys

Johdannossa kerrotaan työn tarkoituksesta, rajouksista ja toimeksiantajayrityksestä. Seuraava luku on nimeltään Toiminimen verotus. Luku alkaa kertomalla, mitä yksityinen elinkeinonharjoittaja ja ammatinharjoittaja tarkoittavat. Aiheet vaihtuvat verotukseen, jossa kerrotaan nettovarallisuudesta, varojen arvostuksesta, tulon jakamisesta ansio- ja pääomatuloon, yksityiskulujen erottamisesta ja yksityisotoista. Kolmannessa luvussa käsitellään vähennyskelpoisia menoja, jotka ovat erityisesti asiakkaiden opasta varten, eli palkat, matkakustannukset, päivärahat, edustusmenot ja autokulut. Neljännessä luvussa käsitellään varauksia ja poistoja.

Empiirisessä osuudessa on selitetty ja perusteltu ohjeistuksen pääasiallista sisältöä ja Excel-sovellusta. Opinnäytetyöraportin päätteeksi on pohdinta. Opinnäytetyön tuotokset liitetään erillisenä.

1.5 Case-yrityksen esittely

Koivikon Manta Oy:n on perustanut KTM Johanna Ahonen tammikuussa 2011. Yritys sijaitsee Lappeenrannan Simolassa. Se tuottaa monipuolisia taloushallinnon palveluja. Palveluvalikoimaan kuuluvat lakisääteinen kirjanpito ja tilinpäätökset sekä palkanlaskenta, laskutukset, sihteeritehtävät, konsultointi perustamisasiakirjat, konkurssipesien kirjanpidon loppuunsaattaminen. (Ahonen, J. Koivikon Manta Oy. Lappeenranta. 3.4.2012. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Yrityksen tulevaisuuden tavoitteena on työllistää 1–2 ihmistä. He voisivat tehdä perustyön, jotta perustaja voisi keskittyä haastavampiin asioihin. Koivikon Manta ei ole voimakkaasti mainostettu, sillä yritystoiminta laajenee suositusten perusteella. Lisäksi yrityksen sijoittuminen Simolassa on tuonut asiakkaita lähiseudun yrittäjiä. (Ahonen, J. Koivikon Manta Oy. Lappeenranta. 3.4.2012. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Ostoreskontra, maksatus ja myyntilaskutukset ovat pääasiassa asiakkaiden tehtävänä, jotta heillä säilyy riittävä kosketus yritykseensä. Asiakkaat ovat pienyrittäjiä monilta eri aloilta. Keskimäärin yritykset työllistävät 2–4 työntekijää. Asiakkaiden liikevaihto on 15 000 – 500 000 euroa. (Ahonen, J. Koivikon Manta Oy. Lappeenranta. 3.4.2012. Henkilökohtainen tiedonanto.)

2 Toiminimen verotus

Luonnollisen henkilön alkaessa harjoittaa yritystoimintaa yksinkertaisin tapa on ryhtyä itsenäiseksi yrittäjäksi, jolloin hän toimii omissa nimissään ja vastaa itse sitoumuksistaan. Silloin puhutaan joko ammatinharjoittajasta tai yksityisestä elinkeinonharjoittajasta. Oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna käsitteillä ei ole eroa. (Villa ym. 2007, 17.)

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Elinkeinojen vapauden periaatteen mukaan jokainen voi harjoittaa elinkeinotoimintaa ansion hankkimiseksi joko yksityis-

henkilönä tai perustamalla erillisen yhtiön elinkeinolaissa asetetuin rajoituksin. (Villa ym. 2007, 17.)

Toiminimen perustaminen on helppoa, sillä erillisiä perustamisasiakirjoja ei tarvita. Yrittäjän tulee kuitenkin tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, jos yrityksessä työskentelee muita kuin perheenjäseniä, yrityksellä on erilliset liiketilat tai toiminta on luvanvaraista, jolloin elinkeinolupailmoitus tulee liittää mukaan kaupparekisteri-ilmoitukseen. Kaupparekisterimerkinnästä on hyötyä, sillä silloin yrityksen tiedoista tulee julkisia, mikä samalla suojaa yrityksen toiminimen. (Osuuspankki, 3.)

Yksityinen elinkeinonharjoittaja ja ammatinharjoittaja ovat liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollisia. Yrittäjän yksityistaloudessa ja yritystoiminnassa käytettävää omaisuutta ei erotella niiden kirjanpidollisesta erillisyydestä huolimatta. Yksityisliike ja sen omistaja muodostavat taloudellisen kokonaisuuden, jolloin yritystoiminnasta syntyvät velvoitteet ovat myös yrittäjän omia velvoitteita, joista hän vastaa kaikella omaisuudellaan. Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnasta saamat tulot ovat luonnollisen henkilön omia tuloja, jotka ovat käytävissä yksityistaloudessa. (Villa ym. 2007, 21 - 22.)

Vaikka liikkeen- ja ammatinharjoittajan tulot ovat osa hänen henkilökohtaisia kokonaistulojaan, yritystoiminnan osalta on merkittävä kaikki tulot, menot, varat ja velat omaan kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Toiminnasta aiheutuvat verot kuuluvat toiminimen tuloslaskelmaan, vaikka vero maksuunpannaan yrittäjälle eikä yksityisliikkeelle. (Leppiniemi 2010, 57.)

Yrittäjä tekee yleensä itse kaikki elinkeinotoimintaansa liittyvät oikeustoimet. Koska erityisiä hallintoelimiä ei ole, päätösten vakuudeksi ei tarvita erillisiä pöytäkirjoja. Elinkeinonharjoittajan henkilökohtaisen vastuun vuoksi yksityisen elinkeinonharjoittajan rahoitus on samankaltainen kuin yksityistalouden rahoitus, eli toimintaa rahoitetaan joko omilla varoilla taikka velalla. (Villa ym. 2007, 22.)

Luonnollinen henkilö harjoittaa omissa nimissään elinkeinotoimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Se ei ole terminä vakiintunut, vaan yleiskielessä käytetään usein nimityksiä yksityisliike, ammatinharjoittaja ja toiminimi. (Verohallinto 2010)

2.1 Ammatinharjoittaja

Ammatinharjoittaminen on usein luonnollisten henkilöiden päätyö ja tulon lähde, joka ei useinkaan edellytä suurta pääomapanosta. Esimerkiksi kampaajat, lääkärit ja hierojat ovat yleensä ammatinharjoittajia. Panoksena on yrittäjän oma henkilökohtainen ammattitaito, johon hän on saanut koulutuksen ja pätevyyden. Ammatinharjoittaja on ammatissaan itsenäinen, eikä muiden määräys- ja valvontavallan alainen. Ammattia harjoitetaan omaan lukuun, omalla riskillä ja omissa nimissä. (Villa ym. 2007, 20 - 21.)

2.2 Yksityinen elinkeinonharjoittaja

Yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimimisesta ei ole olemassa erillistä lakia. Luonnolliset henkilöt voivat harjoittaa yritystoimintaa omissa nimissään, ilman erillistä organisaatiota. Elinkeinoon harjoittamista kutsutaan yksityisliikkeeksi ja sen harjoittajaa yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi. Yksityisliikkeellä tarkoitetaan luonnollisen henkilön harjoittamaa elinkeinotoimintaa, joka tapahtuu liikeyrityksenä, esimerkiksi vähittäiskaupan harjoittaminen. (Villa ym. 2007, 21).

Yksityisliikkeessä käytettävä omaisuus on yrittäjän välittömässä omituksessa. Liikkeenomistaja tekee liikettä koskevat oikeustoimet omissa nimissään, jolloin kaikki elinkeinotoiminnassa tehdyt sitoumukset sitovat häntä henkilökohtaisesti. Vastuu koskee myös elinkeinotoiminnassa aiheutetun vahingon korvaamista. Rikosoikeudellinen vastuu kohdistuu yksityiseen elinkeinonharjoittajaan samalla tavalla kuin luonnolliseen henkilöön. (Villa ym. 2007, 21.)

2.3 Nettovarallisuus

Pääomatulo-osuuden laskennan pohjana on elinkeinotoiminnan nettovarallisuus. Nettovarallisuus on elinkeinotulolähteeseen kuuluvien varojen ja velkojen jäännös. Vaikka yksityistalouden varat sisältyisivät yrityksen kirjanpitoon ja taaseen varoihin, niitä ei oteta huomioon nettovarallisuutta laskettaessa. Elinkeinoonharjoittaja ei siis pysty lisäämään pääomatulo-osuuttaan siirtämällä elinkeinonsa muuta varallisuuttaan. (Villa ym. 2007, 228; Koponen 2011, 245.)

Laskettuun nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten

palkkojen määrästä, jolloin saadaan oikaistu nettovarallisuus. Huomioon otetaan vain maksetut palkat, mukaan lasketaan myös luontoisedut ja lähdeveronalaiset palkat. Tulee huomioida, että pääsäännön mukaan pääomatulon laskemisen perusteena on verovuotta edeltäneen tilikauden viimeisen päivän nettovarallisuus. (Salin 2009, 59.)

Esimerkki

Verotettaessa tilikauden 1.1.2012 – 31.12.2012 tuloa, otetaan huomioon nettovarallisuus, joka on laskettu 1.1.2011 – 31.12.2011 tilinpäätöksen perusteella. Tähän lisätään 1.1.2012 ja 31.12.2012 välisenä aikana maksetut palkat.

Elinkeinotoiminnan varoihin kuuluu omaisuus, joka on yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnan käytössä. Esimerkiksi autoista, kiinteistöistä ja huoneistoista on oltava siis elinkeinotoiminnan käytössä vähintään puolet mitattavista yksiköistä, kuten ajokilometreistä tai pinta-alasta. (Koponen 2011, 245.)

Elinkeinoon kuuluviksi varoiksi luetaan helpoimmin sellaiset likvidit eli heti käytettävissä olevat varat, jotka yritys itse on toiminnallaan ansainnut. Yrityksen likvidejä varoja saatetaan katsoa elinkeinoon kuulumattomaksi, jos omistaja tekee yritykseen tilapäisiä sijoituksia lähellä tilinpäätösajankohtaa. Elinkeinoon kuulumattomaksi voidaan katsoa myös ylisuuri kassa tai toiminimen sijoitusvarallisuus. Likvidien varojen kuuluvuus elinkeinoon ratkaistaan aina sillä periaatteella, ovatko ne tarpeen yritystoiminnassa. Arvioinnissa otetaan huomioon liiketoimintaan liittyvät varovaisuusnäkökulma ja siitä aiheutuva likviditeettireservin tarve esimerkiksi käteisvaroina. (Kukkonen & Walden 2011, 22.)

Yleensä pitkäaikaisia, passiivisia sijoituksia ei pidetä elinkeinotoiminnan kannalta tarpeellisena. Mikäli rahoitusomaisuuden määrä kasvaa suureksi lyhytaikaisiin velkoihin nähden eikä varoille ole osoitettavissa elinkeinotoimintaan liittyvää käyttötarkoitusta, mahdollisesti osaa rahoitusomaisuudesta saatetaan pitää verotuksessa yksityistalouden varoina. (Koponen 2011, 245.)

2.3.1 Nettovarallisuuden kasvattaminen

Toiminimen nettovarallisuuteen ei lueta verottomilla tai lähdeverollisilla tileillä olevia varoja. Tätä epäkohtaa voi oikaista erilaisilla toimilla. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi seuraavalla tilikaudella eräänntyvien ostovelkojen lyhentä-

minen, jolloin velkojen määrä pienenee. Varoja voi kasvattaa hankkimalla vaihto-omaisuutta varastoon ennen tilikauden päättymistä, mutta ostot tulee myös maksaa ennen tilikauden päättymistä, jotta varat kasvaisivat. Asiakkaille voi myös antaa normaalia pidempiä maksuaikoja, jolloin myynneistä saatavat tulot ovat myyntisaamisina, eivätkä lähdeveronalaisina pankkitalletuksina. Lisäksi tilikauden voitollisen tuloksen voi jättää liike- tai ammattitoimintaan, mikä osaltaan kasvattaa nettovarallisuutta seuraavina vuosina. (Salin 2009, 59 - 60.)

Nettovarallisuutta pyritäänkin usein kasvattamaan, jotta verotettava pääomatulo-osuus kasvaisi. Kannattaa kuitenkin välttää ylilyöntejä. Esimerkiksi pankkitalletusten nosto kassaan tai muihin nettovarallisuutta kasvattaviin sijoituskohteisiin vain tilinpäätösajankohdaksi, voi johtaa tilanteeseen, jossa toimenpiteissä sovelletaan veronkiertosäännöstä. Toimintatapaa ei kannata muutenkaan suuresti muuttaa. Esimerkkinä on seuraavan tilikauden menojen maksaminen etukäteen, joka kasvattaisi siirtosaamisia. Mikäli menoja ei ole muuten tapana maksaa etukäteen, normeista ei kannata poiketa tässäkään yhteydessä. (Salin 2009, 60 - 61.)

2.3.2 Varojen arvostus

Varojen arvostuksen merkittävyys ja taseen keskeiset varallisuuserät riippuvat toimialasta. palvelualan yrityksellä ei liiemmin ole varastoa tai koneita ja laitteita, mutta vähittäiskaupassa varasto on merkittävä tekijä ja teollisuusyrityksessä joudutaan pohtimaan kaikkia varallisuuseriä. (Karikorpi 2012, 77.)

Nettovarallisuutta laskettaessa varat arvostetaan seuraavien periaatteiden mukaan:

- Rahoitusomaisuus arvostetaan nimellisarvoon, ja saamisista vähennetään luottotappiot.
- Vaihto-omaisuuden hankintamenosta tehdään epäkuranttiusvähennys.
- Varallisuusarvoa sisältävät pitkävaikutteiset menot arvostetaan poistamattomaan hankintamenuun. Varallisuusarvoa katsotaan olevan sellaisilla menoilla, jotka ovat elinkeinoverolain mukaan aktivoitava. Tällaisia ovat esimerkiksi vuokrahuoneiston ja oman osakehuoneiston

perusparannusmenot. Vuosikuluina käsiteltävillä menoilla ei katsota olevan varallisuusarvoa.

- Käyttöomaisuus arvostetaan tuloverotuksessa poistamattomaan hankintameno.
- Kiinteistöt ja arvopaperit arvostetaan poikkeuksellisesti verovuotta edeltävän vuoden vertailuarvoon, jos tämä on tuloverotuksessa poistamatonta hankintamenoa (usein sama kuin kirjanpitoarvo) suurempi. Arvonkorotuksia ei oteta huomioon.
- Kiinteistöjen vertailuarvo on kiinteistöverotusta varten vahvistettu verotusarvo. Noteerattujen arvopapereiden vertailuarvo on 70 prosenttia tilinpäätöspäivän kurssista. Muiden osakkeiden vertailuarvo lasketaan matemaattisen arvon perusteella.

(Tomperi 2009, 30.)

2.4 Jako ansio- ja pääomatuloon

Elinkeinotoiminnasta saatu yritystulo jaetaan verotuksessa pääomatuloksi ja ansiotuloksi. Yritystulosta vähennetään mahdolliset edellisten vuosien tappiot, minkä jälkeen saadaan jaettava yritystulo, joka jaetaan ansio- ja pääomatuloon verovuotta edeltävän verovuoden nettovarallisuuden perusteella. Jos yritystoiminta on aloitettu verovuoden aikana, pääomatulo-osuudeksi lasketaan suhteellinen osa verovuoden päättymishetken nettovarallisuuden perusteella. (Kukkonen & Walden 2011, 20.)

Pääomatuloksi lasketaan oletuksellisesti 20 prosentin tuottoa vastaava osuus nettovarallisuudesta. Verovelvollisen pyynnöstä prosentuaalinen osuus voi olla myös 10 tai 0 prosenttia, josta voi valita tapauskohtaisesti edullisimman vaihtoehdon. Pyyntö on esitettävä ennen verovuoden päättymistä, yrittäjäpuolisoiden on tehtävä pyyntö yhdessä. Poikkeavat pääomatuloprosentit ovat verovuosikohtaisia, joten yhtenä vuotena voi vaatia 10 prosentin käyttämistä, vaikka seuraavana vuonna haluaisikin käyttää 20 prosentin osuutta. (Salin 2009, 49–50; Kukkonen & Walden 2011, 20.)

Jäljellä oleva osuus yritystulosta katsotaan progressiivisesti verotettavaksi ansiotuloksi, johon ei ole asetettu ylärajaa. Jos yrityksen oma pääoma on negatiivinen tai nolla, yritystulo on kokonaisuudessaan ansiotuloa. (Koponen 2011, 20.)

Poikkeuksen pääomatulolaskentaan tekevät käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitot. Luovutusvoitot muodostavat pääomatulo-osuuden vähimmäismäärän, sillä ne verotetaan kokonaan pääomatulona. Tämä poikkeus lisää pääomatulo-osuutta vain silloin, kun yritystulo muutoin olisi verotettu nettovarallisuuden niukkuuden takia ansiotulona. (Koponen 2011, 242.)

Esimerkki

Jaettava yritystulo vuodelta 2011 on 35 000 euroa ja huomioon otettava elinkeinotoiminnan nettovarallisuus on 100 000 euroa. Pääomatuloa olisi 20 % nettovarallisuudesta eli 20 000 euroa. Vuoden 2011 tulokseen sisältyy käyttöomaisuuden myyntivoitto 33 000 euroa, joten pääomatulo-osuudeksi tulee 33 000 euroa ja loput verotetaan ansiotulona.

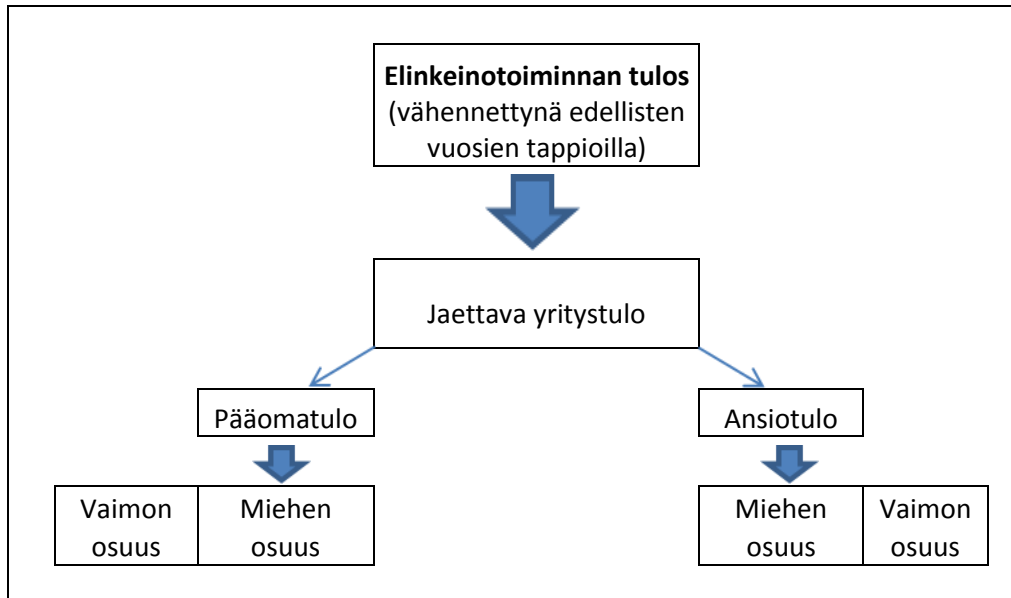
Elinkeinotoiminnan positiivinen tulos lasketaan yhteen liikkeen- ja ammatinharjoittajan muiden tulojen kanssa. Ansiotulona verotettu osuus lisätään muihin ansiotuloihin eli esimerkiksi palkka- tai eläketuloihin. Tulojen verottaminen ansiotuloina usein kiristää verotusta, sillä sen verotus tapahtuu progressiivisesti. Myös pääomatuloina verotettu osuus lisätään yrittäjän muihin pääomatuloihin ja verotus toimitetaan yhteenlasketuista tuloista. Pääomatulon veroprosentti vuonna 2012 on 30 %. (Koponen 2011, 243; Verohallinto 2012a.)

Hyvää tulosta tekevä, vähäisellä pääomalla toimiva yritys tuottaa runsaasti ansiotulona verotettavaa yritystuloa. Toisin kuin varakkaan yrityksen verotettavasta tulosta, sillä suurin osa on pääomatulona verotettavaa yritystuloa. (Koponen 2011, 243.)

2.4.1 Yrittäjäpuolisoiden verotus

Yksityisten elinkeinonharjoittajien verotukseen ei liity varsinaisia rakenteellisia ongelmia. Luonnollista henkilöä on syytä verottaa suurin piirtein samalla tavalla riippumatta siitä, syntyvätkö hänen tulonsa henkilökohtaisessa tulolähteessä vai elinkeinotulolähteessä. Palkkatyön ja itsenäisen tulonhankkimistoiminnan vero-

tuksen tulee olla neutraalisuussyistä ja horisontaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta keskenään linjassa. Verovelvollisen veronmaksukyky ei ole riippuvainen tulon lähteestä vaan tulon määrästä. (Niskakangas 2011, 99.)

Kuva 2. Yritystulon jakautuminen

Puolisoiden harjoittaessa yhdessä elinkeinotoimintaa, yritystulon pääomatulo-osuus jaetaan puolisoiden kesken nettovarallisuusosuuksien suhteessa (Kuva 2). Osuudet katsotaan yhtä suuriksi, ellei asiasta anneta muuta selvitystä. Samoin ansiotulo-osuus jaetaan erikseen tehtävän selvityksen mukaan puolisoiden kesken työpanosten suhteessa. Huomioon voidaan ottaa työajan lisäksi myös työpanosten arvo, kuten puolisoiden ammattitaito ja työn vastuullisuus sekä merkitys yritykselle. Mikäli työpanos jää kovin vähäiseksi, saattavat veroviranomaiset katsoa, ettei toimintaa harjoiteta yhdessä. (Villa ym. 2007, 227; Kukkonen & Walden 2011, 21.)

2.4.2 Tappion käsittely

Elinkeinotoiminnan tappiolla tarkoitetaan elinkeinoverolain mukaan laskettua tappiollista tulosta. Elinkeinotoiminnan tappio vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jolloin tappio vähennetään seuraavien 10 verovuoden aikana elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloksesta, ennen tulon jakamista pääoma- ja ansiotuloksi. (Villa ym. 2007, 229.)

Verovelvollinen voi tehdä tappiovuoden veroilmoituksella vähentämisvaatimuksen, jonka myötä tappio voidaan vähentää syntymisvuonna verovelvollisen pääomatulolajissa. Jos pääomatuloja ei ole, syntyy pääomatulolajin alijäämä, josta pääomatuloveroprosentin suuruinen osa vähennetään alijäämähyvityksenä, joka on myös ansiotulojen verotuksessa vähennettävissä. Jos elinkeinoharjoittajalle ei määrätä veroja tai verot jäävät hyvitystä pienemmiksi, tappiota voi hyödyntää alijäämähyvityksen kautta myös puolison ansiotulojen verotuksessa. Vaatimus alijäämähyvityksen siirtämisestä vähennettäväksi puolison verotuksessa tehdään esitetyllä veroilmoituksella. (Koponen 2011, 251.)

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja voi valita, siirtääkö hän tappion vähennettäväksi osittain tai kokonaan pääomatuloistaan. Tämän jälkeen tappion vähentäminen pääomatuloista on mahdollista vain elinkeinotoiminnan lopettamisen yhteydessä. Mikäli puoliset harjoittavat yhdessä elinkeinotoimintaa, heidän on tehtävä vaatimus yhdessä. Tappio on vähennettävissä työpanosten suhteessa. (Villa ym. 2007, 229.)

2.5 Alijäämähyvitys

Alijäämähyvitys on pääomatuloveroprosentin suuruinen, ja se on 30 prosenttia vuonna 2012. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1400 euroa. Jos verovelvollisella tai puolisollla yhdessä on elätettävänä alaikäinen lapsi, alijäämähyvityksen enimmäismäärää korotetaan 400 euron suuruisella lapsikorotuksella. Lapsikorotus on 800 euroa useammasta lapsesta. (Henkilöverotuksen käsikirja 2012, 451 - 452.)

Jos toisen puolison alijäämä ja alijäämähyvitys on 0 euroa, korotetaan toisen puolison alijäämähyvitystä 1400 eurolla, jolloin hänen alijäämähyvityksensä enimmäismäärä on yhteensä 2 800 euroa. Puolisoiden verotuksessa alijäämähyvityksen enimmäismäärä on siten yhteinen, sillä myös puolison enimmäismäärästä käyttämättä jäävä osa siirretään toiselle puolisolle. (Henkilöverotuksen käsikirja 2012, 451 - 452.)

Alijäämähyvityksen laskennassa otetaan huomioon vain samana verovuonna syntynyt pääomatulolajin alijäämä. Ansiotulosta menevästä verosta ei sen vuoksi voida vähentää aikaisemmilta vuosilta syntynyttä alijäämää. Alijäämähy-

vityksen enimmäismäärän ylimenevän osan vähennyskelpoisuutta ei kuitenkaan menetetä lopullisesti, sillä se vahvistetaan pääomatulolajin tappioksi. Se vähennetään seuraavan 10 verovuoden aikana pääomatulosta sitä mukaa kuin pääomatuloa syntyy. Pääomatulolajin tappion perusteella ei voi enää myöhemmin vuosina saada alijäämähyvitystä ansiotulosta määrätyistä veroista. (Henkilöverotuksen käsikirja 2012, 451 - 452.)

Mikäli yritystoiminnan oletetaan olevan voitollista, tappio kannattaa yleensä jättää elinkeinotoiminnan tulolähteen tappioksi. Tällöin tappio on yleensä hyödynnettävissä pääomatulojen verokantaa korkeammalla verokannalla. Jos yritystoiminnan ei uskota tulevaisuudessa olevan tuottoisaa, tappiota ei kannata jättää elinkeinotoiminnan tappioksi. (Koponen 2011, 251.)

Esimerkki

Matti on suutari, jonka toiminta tuottaa 17 000 euron tappiota vuonna 2012. Matilla ei ole muita tuloja. Matin vaimo Maija on kampaaja, jonka ammatin tulosta ansiotulona verotetaan 25 000 euroa. Puolisoilla ei ole lapsia eikä korkokuluja. Matti voi jättää tappion elinkeinotulolähteeseen vähennettäväksi 10 seuraavan vuoden aikana. Jos tulojen kertyminen on epävarmaa, hänen kannattaisi siirtää tappiosta noin 9 300 euroa vähennettäväksi pääomatuloista. 9 300 euron alijäämästä hyvitetään alijäämähyvitys 2 790 euroa (30 %), joka vähennetään Maijan ansiotuloista menevistä veroista. Alijäämän hyvitys vähennetään vain ansiotuloista menevistä veroista. (Koponen 2011, 252.)

2.6 Yksityiskulujen erottaminen

Ammatin- ja liikkeenharjoittajalla on tavallista, että sama käyttöomaisuus on sekä elinkeinon että yksityistalouden käytössä. Verotuksen tulolähdejako edellyttää tarkkaa erottelua siitä, mihin tulolähteeseen käyttöomaisuus kuuluu ja miten kulut jaetaan niiden kesken. Vaikka esinettä tai rakennusta käytetään pääasiassa elinkeinotoiminnassa ja se näin kuuluu elinkeinon nettovarallisuuteen, elinkeinotoiminnan tulosta vähennetään vain elinkeinotulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutunut menon osuus. (Koponen 2011, 246.)

Muut kuin elinkeinotoiminnan kulut vähennetään henkilökohtaisen tulolähteen menoina tai ne luokitellaan vähennyskeltottomiksi elantomenoiksi. Yleisimmät

riidanaiheet ovat kiinteistö- ja muiden huoneistokulujen kohdentaminen, puhe- linkulut ja autokulut. Elinkeinotoiminnan käyttöön hankittava tietokone on vähennettävissä menojäännöspoistoin. Mikäli kone on kotona ja sen käyttö on vähäistä, verottaja on hyväksynyt vähennettäväksi vain osan hankintamenosta vedoten koneen yksityiskäyttöön. (Koponen 2011, 246 - 247.)

Työhuoneesta ei voi maksaa itselleen vuokraa, mutta on sallittua vähentää toimitilan ylläpitämisestä aiheutuneet todelliset kulut elinkeinotoiminnan tuloksesta. Ulkopuoliselle maksettava vuokra on vähennyskelpoinen. Jos vuokranantaja on yrittäjän perheenjäsen, verottaja ei hyväksy ylivuokraa vähennyskelpoiseksi elinkeinotoiminnan tulosta. Yrittäjän puoliso voi periä käypää vuokraa, jos hän ei osallistu elinkeinotoimintaan ja puoliso omistaa vuokrattavan tilan yksin kokonaan tai yhdessä ulkopuolisten tahojen kanssa. (Koponen 2011, 247.)

2.7 Yksityisotot

Ammatin- ja liikkeenharjoittaja voi ottaa ammattiin kuuluvia varoja elinkeinotoiminnastaan yksityiseen käyttöönsä yksityisotolla, sillä yksityisliikkeen omistaja ei voi nostaa palkkaa tai luontoisetuja. Yksityisotot rahana ja yksityisotot tavaramina on syytä kirjata omille tileilleen, sillä veroilmoituksessakin nämä tiedot on ilmoitettava erikseen. Omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan alkuperäinen hankintahinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Yksityistalouteen siirrettävän arvokkaamman omaisuuden käyvistä arvosta kannattaa hankkia vähintään yhden ulkopuolisen asiantuntijan arvio, jotta mahdollisia arvostusriitoja ei syntyisi verottajan kanssa. (Koponen 2011, 137; Tomperi & Keskinen 2011, 51.)

Elinkeinotoiminnasta yksityiskäyttöön otettujen hyödykkeiden hankinnasta johdettavilla menoilla ei voi rasittaa elinkeinotoiminnan tulosta, sillä hyödykkeiden hankintameno (tai alempi todennäköinen luovutushinta) tuloutetaan elinkeinotoiminnan tuloon (Villa ym. 2007, 209).

Jos yksityiskäyttöön siirrettävästä omaisuudesta on tehty poistoja niin, että tavaran jäännösarvo on alempi kuin todennäköinen luovutushinta, yksityiskäyttöönotto kasvattaa yrityksen tuloa tehtyjen poistojen vuoksi. (Koponen 2011, 137.)

Yksityiskäyttöönottoa koskeva säännös ei johda arvonnousun tuloutumiseen, vaan niin sanotun ennenaikaisten kulukirjausten tuloutumiseen. Jos hyödykkeen arvo on laskenut, tuloutusta ei tältä osin tapahdu, sillä käypää arvoa vastaava todennäköistä luovutushintaa sovelletaan verovelvollisen eduksi, kun se on hyödykkeen alkuperäistä hankintamenoa alempi. (Villa ym. 2007, 209.)

Luovutushinnan tuloutus edellyttää, että yksityiskäyttöön otettavalla hyödykkeellä on hankintameno. Palveluilla ei aina ole hankintamenoa, jolloin tuloutus kohdistuu vain aineiden ja tarvikkeiden hankintamenoon. (Koponen 2011, 137.)

Tuloveroseuraamusten lisäksi yksityisnosto tavarana ja palveluna voi aiheuttaa verokustannuksia myös arvonlisäverotuksessa, jos kyseisistä hyödykkeistä on tehty vähennys arvonlisäverotuksessa. Verovelvollisuutta ei tule vähäisestä omasta käytöstä, jonka raja on vuodessa 850 euroa verottomasta hinnasta laskettuna. Tämä merkitsee tehtyjen menokirjausten oikaisua, sillä menot eivät ole tuloverotuksessa vähennyskelpoisia siltä osin, kuin ne liittyvät yksityiskäyttöön. Oman käytön arvonlisäveroa laskettaessa sovelletaan ostetun tavarana tai palvelun ostohintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa. Mikäli yksityisoston tuote tai palvelu on tuotettu itse, on veron perusteena välittömät ja välilliset kustannukset. (Koponen 2011, 138 – 139.)

Esimerkki

Kampaamoyrittäjä Pirkko teettää työntekijällään itselleen kampauksen omassa liikkeessään. Oman käytön veroa on suoritettava palvelun välittömistä ja välillisistä kustannuksista eli työntekijän palkasta sivukuluineen, käytetyistä aineista ja muista vastaavista kustannuksista, jos vähäisen oman käytön raja 850 euroa on jo aiemmin ylittynyt. (Koponen 2011, 139.)

Yksityisotoksi katsotaan myös ulkopuolisille tehdyt lahjoitukset liikkeeseen tai ammattiin kuuluvista hyödykkeistä eikä kysymyksessä ole vähennyskelpoinen liikelahjan antaminen tai osittain vähennyskelpoinen edustuslahjan antaminen. Lisäksi omaisuuden siirrot yksityistalouteen liiketoiminnan loppuessa katsotaan verotuksessa yksityisotoksi. (Koponen 2011, 139.)

Ylisuuret yksityisotot

Yksityisottojen johdosta yhtiön nettovarallisuus pienenee. Samalla tuloosuudesta laskettava pääomatulo-osuuden määrä pienenee muuntaen pää-

omatulona ansiotuloksi. Negatiivinen nettovarallisuus merkitsee koko elinkeinotoiminnan tulon verottamista ansiotulona. (Villa ym. 2007, 210.)

Jos yrityksen oma pääoma menee ylisuurten yksityisottojen johdosta negatiiviseksi, se katsotaan rahoitetuksi yrityksen ottamalla velkarahalla. Yksityisotoista aiheutuneiden velkojen korot eivät ole vähennyskelpoisia elinkeinotulosta, sillä osan veloista ja korkomenoista katsotaan johtuvan elinkeinonharjoittajan yksityiskulutuksesta. Vähentämättä jääneet korkokulut voidaan tietyin edellytyksin siirtää vähennettäväksi yrittäjän yksityistalouden korkokuluina. Jos oma pääoma on negatiivinen tappiollisten tulosten vuoksi, se ei rajoita korkojen vähennysoikeutta. Vähennyskeltontonta korkoa laskettaessa taseen osoittamasta negatiivisesta omasta pääomasta vähennetään tappiot, joiden kattamiseen ei ole tappion syntymisen jälkeen kertynyt voittovaroja. (Salin 2009, 81; Veronmaksajain Keskusliitto ry.)

Vähennyskeltottomien korkojen määrä lasketaan kaavamaisesti, käyttäen korkoprosenttina tilinpäätöshetkellä voimassa olevaa peruskorkoa lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Peruskorko oli 1.1.2012 - 30.6.2012 2,0 prosenttia. Laskelma vähennyskeltottomista koroista tehdään veroilmoituksessa. (Veronmaksajain Keskusliitto ry.)

Esimerkki

Tilikauden oma pääoma on 10 000 euroa negatiivinen. Tilikauden tulos on 4 000 euroa tappiollinen. Tilikaudella on tehty yksityisottoja 8 000 euroa. Aikaisempia tappioita ei ole. Peruskorko on tilikauden päättyessä 2 prosenttia. Tilikaudella on syntynyt korkokuluja 600 euroa. Taseen mukaisesta negatiivisesta omasta pääomasta 10 000 euroa vähennetään tilikauden tappion määrä 4000 euroa, jolloin oikaistuksi negatiiviseksi pääomaksi jää 6000 euroa. Tälle määrälle lasketaan 3 prosentin korko (peruskorko 2 % + 1 %). Verotuksessa vähennyskeltontonta korkoa on 180 euroa. Veroilmoitukseen elinkeinotoiminnan vähennyskelpoisiksi korkokuluiksi merkitään 420 euroa. (Salin 2009, 83.)

3 Vähennyskelpoiset menot

Elinkeinotoiminnan tulosta vähennyskelpoisia ovat tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset eli niin sanotut luonnolliset vähennykset. Menot ovat vähennyskelpoisia, vaikka tulon hankkimisessa olisi epäonnistuttu. Pääasia on, että yritys on menolla tavoitellut tuloa. Yrittäjän elantomenot tai voitonjakoon käytetyt varat eivät ole vähennyskelpoisia. (Tilisanomat 2006b.; Koponen 2011, 41.)

Vähennyskelpoiset menot määritellään siltä pohjalta, liittyykö meno tai menetys tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen. Laissa on esimerkkiluettelo vähennyskelpoisista menoista. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan siinä on mainittu tyypillisiä vähennyskelpoisia menoja, esimerkiksi vaihto- ja käyttöomaisuuden hankintamenot sekä liikeomaisuuden vuokrat, työntekijöiden palkat, vakuutusmaksu, mainosmenot, tutkimustoiminnan menot ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut. (Tilisanomat 2006b.)

Vähennyskelpoisia ovat välittömästi ja välillisesti tulonhankkimistoimintaa edistävät menot. Elinkeinotoimintaa välittömästi edistäviä menoja ovat esimerkiksi tuotannossa käytettyjen koneiden hankintamenot, raaka-aineiden hankintamenot sekä valmistukseen osallistuvien työntekijöiden palkat. Tulonhankkimistoimintaa välillisesti edistäviä menoja ovat esimerkiksi henkilökunnan koulutusmenot ja yrityksen tilojen siivousmenot. Lähtökohtaisesti menon tulee olla suoritettu rahana tai rahanarvoisena etuutena, jotta se olisi vähennyskelpoinen. (Tilisanomat 2006b.)

Menon vähennyskelpoisuuden arvioinnin lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, minkä verovuoden tulosta meno vähennetään. Vähennyskelpoinen meno voi tulla vähennettäväksi heti vuosikuluna, mutta pitkäaikaisten menojen kohdalla meno vähennetään usean vuoden kuluessa poistoina. (Tilisanomat 2006b.)

3.1 Palkat

Ammatin- ja liikkeenharjoittajalla on palkkoja koskeva vähennysoikeuden rajoitus elinkeinoverolaissa, jonka mukaan itselleen, puolisolleen tai verovuonna enintään 14 vuotta täyttäneelle lapselle maksetut palkat, eläkkeet ja muut etuuden eivät ole vähennyskelpoisia. (Kukkonen & Walden 2011, 19.)

Jos yrittäjäperheen lapsi on täyttänyt ennen verovuoden alkua 14 vuotta, hänelle maksettava palkka on verotuksessa vähennyskelpoista. Tämä edellyttää, että palkan on vastattava tehtyä työtä. Palkan määrä vastaa siis sitä palkkaa, joka ulkopuoliselle olisi maksettava vastaavasta työsuorituksesta. Palkan voi suorittaa myös luontoisetuina, joista on hoidettava lainmukaiset työnantajavelvoitteet. (Kukkonen & Walden 2011, 19.)

Vähennyskelpoisia henkilösivumenoja ovat sosiaaliturvamaksut, työeläkevakuutusmaksu ja tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksut sekä ryhmähenkivakuutusmaksut. Lisäksi elinkeinonharjoittajan tapaturmavakuutusmaksut ja pakolliset yrittäjäeläkevakuutusmaksut saadaan vähentää elinkeinotoiminnan menoista. (Tomperi 2009, 82.)

Työterveyshuollosta aiheutuneet kustannukset ovat vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan menona siltä osin, kuin ne kuuluvat Kelan korvaamaan työterveyshuoltoon. Verotuksessa voidaan vähentää se osuus työterveyshuollon kustannuksista, joka ylittää Kelan maksaman työterveyshuollon korvauksen. Vähentämisen edellytyksinä on, että kustannukset ovat kohtuullisia yrittäjän työpanokseen nähden ja yrittäjä tosiasiaassa työskentelee yrityksessä. Vastaavien palveluiden on oltava myös muiden yrityksen työntekijöiden käytettävissä, mikäli yrityksen palveluksessa on muita työntekijöitä. (Salin 2009, 65.)

3.2 Matkakustannukset

Matkakustannukset ovat jaettavissa kahteen ryhmään: asunnon ja työpaikan eli toimipaikan väliset matkat sekä varsinaiset työmatkat. Kodin ja työpaikan välinen ajo on yksityistä ajoa, jonka matkakulut vähennetään verotuksessa, kuten palkansaaja vähentää työmatkakulunsa. Jos toimipaikka on vain kotona, eli siellä sijaitsee työhuone, työväline-, vaihto-omaisuus- tai tavaränäytevarasto, asunnon ja työpaikan välisiä kustannuksia ei synny lainkaan. Asiakaskäynnit ovat elinkeinotoiminnan matkoja eli kokonaan vähennyskelpoisia työmatkoja. Myös eri toimipisteiden väliset matkat ovat elinkeinotoimintaan liittyviä vähennyskelpoisia matkoja. (Koponen 2011, 247; Veronmaksajain Keskusliitto ry.)

Työmatkalla tarkoitetaan tilapäisestä tulonhankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvää matkaa tavanomaisen toiminta-alueensa ulkopuolelle. Tavanmukaisena

toiminta-alueena pidetään aluetta, jolla liikkeen- tai ammatinharjoittaja normaalisti harjoittaa toimintaansa. Pysyvät toimipaikat katsotaan tavanomaiseksi toiminta-alueeksi. Myöskään matkoja asunnon ja varsinaisen toimipaikan tai eri toimipaikkojen välitä ei pidetä tilapäisinä työmatkoina. Kun matka tehdään omalla autolla, tarvittavat tiedot merkitään ajopäiväkirjaan tai vaihtoehtoisesti matkasta on laadittava matkalasku-tyyppinen selvitys kirjanpidon liitteeksi. (Koponen 2011, 248 - 249.)

Tilapäiset työmatkat ulottuvat yli 15 kilometrin päähän toimipaikasta tai asunnosta, sen mukaan, kummasta matka on tehty. Lisäksi matkan kohteen on oltava yli viiden kilometrin etäisyydellä sekä pysyvästä toimipaikasta että asunnosta. Esimerkki tällaisesta tilapäisestä työmatkasta on tavaroiden noutomatka. (Koponen 2011, 248.)

3.3 Päivärahat

Liikkeen- ja ammatinharjoittajalla on oikeus tehdä verotuksessa lisävähennys päivärahan ja lisääntyneiden elantokustannusten erotuksesta, joka on aiheutunut tilapäisestä tulonhankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvästä työmatkasta tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelle. Ylimääräisillä elantokustannuksilla tarkoitetaan samoja asioita, mitä verovapaalla päivärahalla on tarkoitus korvata. Ne ovat mm. tavanomaista suuremmat ruokailukulut, välttämättömät menot yhteydenpidosta kotiin ja kulut talouteen liittyvien asioiden hoitamisesta vieraalta paikkakunnalta. Elantokustannusten todelliset kulut kirjataan kirjanpitoon. Matkaliput, hotelliyöpymiset, paikoitusmenot, edustuskulut tai muut matkan aikana syntyneet kustannukset ovat vähennyskelpoisia erikseen eikä niiden vähennys-oikeus riipu päivärahasta. (Koponen 2011, 248; Verohallinto 2012b.)

Päivärahavähennyksen enimmäismäärä on samansuuruinen kuin verovapaan päivärahan enimmäismäärä palkansaajilla. Palkansaajan verovapaan päivärahan enimmäismäärä vuonna 2011 oli yli 6 tuntia kestävältä työmatkalta 16 euroa ja yli 10 tuntia kestävältä työmatkalta 34 euroa. Vuonna 2012 vastaavat määrät ovat 16 ja 36 euroa. Jos matkaan käytettävä aika ylittää vähintään kahdella tunnilla täyden matkavuorokauden, voi kokopäivärahan lisäksi vähentää osapäivärahan. Jos ylitys on yli kuusi tuntia, voi vähentää toisen kokopäivära-

han. Ulkomaanmatkoihin sovelletaan ulkomaanpäivärahoja, jos matka kestää vähintään 10 tuntia (Koponen 2011, 249; Verohallinto 2012b.)

Lisävähennystä vaaditaan veroilmoituksessa, jonka yhteydessä on tehtävä selvitys työmatkojen kohteista, kestoista ja matkan pituudesta. Omalla autolla tehdyn matkan tiedot käyvät yleensä ilmi ajopäiväkirjasta, joka on laadittu todellisten kellonaikojen mukaan. Jos tilapäinen työmatka on tehty muulla kuin omalla autolla, liitetään matkasta selvitys kirjanpitoon. Laskelmasta tulee ilmetä, kuinka monelta päivältä on oikeus kokopäivärahaan, osapäivärahaan ja mahdolliset ulkomaanpäivärahojen suuruiseen lisävähennyksen enimmäismäärään. Näiden yhteenlasketusta määrästä vähennetään kirjanpidossa olevat todelliset lisääntyneet elantomenot, joiden erotus vähennetään veroilmoituksella. Jos kirjanpitoon ei ole merkitty todellisia kustannuksia lainkaan, lisävähennyksenä voi vähentää päivärahojen enimmäismäärät. Mikäli todelliset kustannukset ovat suuremmat tai yhtä suuret kuin päivärahojen yhteenlaskettu kokonaismäärä, veroilmoituksessa ei tehdä enää lisävähennystä. (Verohallinto 2012b.)

Esimerkki

Elinkeinonharjoittaja on ollut kalenterivuoden aikana työmatkoilla seuraavasti: yli 10 tunnin päivärahaan oikeuttavalla työmatkalla 15 kertaa ja yli 6 tunnin työmatkalla 5 kertaa. Kirjanpitoon liitettyjen tositteiden mukaan matkoista on elinkeinonharjoittajalle aiheutunut yhteensä 200 euron lisääntyneet elantokustannukset. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus 390 euron suuruiseen, veroilmoituksessa suoritettavaan lisävähennykseen $[(15 \text{ krt} \times 34 \text{ €}) + (5 \text{ krt} \times 16 \text{ €}) - 200 \text{ €}]$. (Veronmaksajain Keskusliitto ry.)

3.4 Edustusmenot

Edustusmenoilla tarkoitetaan yrityksen asiakkaisiin ja liiketuttaviin kohdistuvasta tavanomaisesta vieraanvaraisuudesta ja muusta huomaavaisuudesta johtuneita menoja. Vieraanvaraisuuden pyrkimyksenä on uusien liikesuhteiden syntyminen, entisten säilyttäminen tai parantamiseen tai toiminnan edistäminen muuten. Tilitettävää arvonlisäveroa laskettaessa edustusmenojen arvonlisäverot ovat kokonaan vähennyskelvottomia, vaikka tuloverotuksessa edustusmenojen

arvonlisävero on puolesta määrästä vähennyskelpoinen. (Tomperi 2009, 83; Koponen 2011, 51.)

Edustusmenoiksi katsotaan vain liikkeestä ulospäin suuntautuvasta toiminnasta aiheutuneet menot. Edustusmenoina ei siis pidetä yrityksen omasta henkilökunnasta tai tilintarkastajista johtuneita menoja. Edustamisena ei myöskään pidetä suurelle yleisölle järjestettäviä esittely- ja markkinointitilaisuuksia, joiden menot ovat kokonaan vähennyskelpoisia. Tällaisiin tilaisuuksiin on yleensä vapaa pääsy, toisin kuin edustustilaisuus on usein suunnattu vain tietyille kohde-ryhmälle. Edustusmenojen kuiteissa on oltava maininta niistä henkilöistä ja liikkeistä, joille kyseinen vieraanvaraisuus on kohdistettu, sekä miten meno on liittynyt liiketoimintaan. (Tomperi 2009, 84.)

Tavanomaisia edustamisen muotoja ovat kestitys, lahjojen antaminen, edustusmatkojen järjestäminen sekä edustustiloista aiheutuvat menot. Ratkaisevaa on menojen kohdistaminen edustuskäyttöön eikä menon itsenäinen sisältö. Vähennettävissä olevia edustuskuluja ovat esimerkiksi ravintolamenot, edustuslahjat, matka- ja majoituskulut, edustustilaisuuteen palkatun tarjoiluhenkilökunnan palkat, eli yrityksen työntekijöiden palkat ovat kokonaan vähennyskelpoisia myös edustustilaisuuksien osalta. Vähennyskelpoisia ovat myös edustamiseen käytetystä kiinteistöstä, huoneistosta, veneestä ja muusta omaisuudesta aiheutuneet menot ja hankintamenosta tehdyt poistot. (Kukkonen & Walden 2011, 202; Koponen 2011, 52.)

Asiakkaille, tavarantoimittajille tai muille liiketuttaville järjestetyt virkistysluonteiset matkat ovat edustusmatkoja. Edustusmenoja ovat myös matkakulut esimerkiksi asiakasyrityksen juhlatilaisuuteen. Edustusmatkaan voi liittyä myös kustannuksia, jotka ovat kokonaan vähennyskelpoisia, muita liiketoiminnan menoja, kuten kokouksia ja messuilla käyntejä. (Koponen 2011, 52 - 53.)

Kokonaan vähennyskelpoisiin neuvottelumenoihin voi sisältyä vain vähäisestä, tavanomaisesta tarjoilusta aiheutuneet kustannukset, kuten asiakasneuvotteluissa tarjotut virvokkeet tai liikkeen omassa ruokalassa tarjotut lounaat. Tavanomaisena rajana voidaan pitää sellaisia menoja, jotka syntyvät tavanomaisesti myös yrityksen omien kokousten yhteydessä, eikä niiden syntyminen edellytä poikkeusjärjestelyjä. Ravintolatarjoilu altistaa menon kohdistumisen edustus-

menoksi, joten omissa tiloissa tapahtuva tarjoilu tulkitaan helpommin kokonaan vähennyskelpoiseksi kuluksi. Neuvottelukuluihin kuuluvat myös yrityksen sisäisistä palavereista tai hallintoelinten kokouksista johtuvat menot. Lisäksi neuvottelumenoihin kuuluvat tilintarkastajien, muiden asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa käytyjen neuvottelujen yhteydessä syntyneet menot. (Kukkonen & Walden 2011, 205 – 206.)

3.5 Autokulut

Auto kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jos sitä yksinomaan tai pääasiallisesti käytetään elinkeinotoiminnassa. Ratkaisevaa on autolla ajatut kilometrit. Jos autolla ajetuista kilometreistä yli puolet on elinkeinotoimintaan liittyvää ajoa, auto kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Muutoin auto kuuluu henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Jaottelulla on merkitystä auton kulujen vähentämisessä ja jaettaessa tulosta ansio- ja pääomatuloon, jolloin auton kuuluminen elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kasvattaa nettovarallisuutta, joka taas määrittää pääomatulo-osuuden suuruuden. (Koponen 2011, 148 - 149.)

Jos auto on hankittu elinkeinotoiminnan käyttöön, se ei siirry elinkeinotoiminnan tulolähteestä yksityisvarallisuuteen, vaikka elinkeinotoiminnan ajot tilapäisesti alenisivat jonakin vuonna alle puoleen kaikista ajetuista kilometreistä. Vastavasti myös yksityisvaroihin kuuluvan auton elinkeinotoiminnan käytön tilapäinen kasvaminen jonakin vuonna yli puoleen ei merkitse auton siirtymistä elinkeinotoiminnan varoihin. (Verohallinto 2012b.)

3.5.1 Elinkeinotoiminnan varoihin kuuluva auto

Jos auton hankintameno on merkitty kirjanpitoon, myös kaikki autoon liittyvät menot merkitään kirjanpitoon ja tilinpäätöksessä tehdään poisto auton hankintamenosta. Autolla ajettavien yksityisajojen osuus, eli esimerkiksi kodin ja työpaikan väliset matkat, auton kuluista eivät ole elinkeinotulosta vähennyskelpoisia. Yksityisajoista aiheutuneiden kulujen osuus lasketaan jakamalla autokulujen kokonaismäärä ja auton vuotuinen poisto ajokilometriä yhteismäärällä ja saatu luku kerrotaan ajopäiväkirjan mukaisella yksityisajojen kilometrimäärällä. Jos yksityisajojen osuutta ei pystytä luotettavasti esittämään, tilanteessa joudutaan käyttämään muuta luotettavaa arviointia. Mikäli oikaisua ei tehdä kirjanpi-

dossa, yksityisajojen osuus kuluista ja poistoista tuloutetaan veroilmoituksella. (Salin 2009, 70 - 71.)

Esimerkki

Kirjanpitoon merkittyjen autokulujen ja auton poiston yhteismäärä on 6 000 euroa. Ajopäiväkirjan mukaan autolla on ajettu yhteensä 30 000 kilometriä, joista yksityisajoa on 19 000 kilometriä ja elinkeinotoiminnan ajoa 11 000 kilometriä. Kilometrikustannus on 6000 euroa / 30 000 km = 0,20 euroa/km. Yksityisajoista aiheutuneet menot ovat siis yhteensä 19 000 km x 0,20 euroa/km = 3 800 euroa. Tämä määrä tuloutetaan veroilmoituksessa. (Salin 2009, 71).

Jos elinkeinotoimintaan liittyvistä auton menoista voi vähentää arvonlisäveron, eli auto on esimerkiksi pakettiauto tai taksi, kirjanpitoon merkittävät menot kannattaa oikaista yksityisajojen osuudella kuukausittain, jotta arvonlisäveroa ei vähennetä liikaa. Arvonlisäverovähennystä ei saa tehdä yksityisajojen osalta. Myös auton hankintahintaan sisältyvä arvonlisävero tulee jakaa arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiseen ja vähennyskelvottomaan osaan niiden todellisessa suhteessa. (Salin 2009, 71.)

3.5.2 Yksityisvaroihin kuuluva auto

Yrittäjän yksityisiin varoihin kuuluvalla autolla tekemän elinkeinotoimintaan liittyvän matkan kustannukset voidaan vähentää todellisten kustannusten mukaan kirjanpidossa kuluina. Jos kustannukset ovat vähemmän kuin 0,45 euroa kilometriltä, verotuksessa voidaan tehdä lisävähennys, jotta päästään siihen, että vähennyksen määrä kilometriä kohti on kilometrikorvauksen enimmäismäärä 0,45 euroa kilometriltä (vuosi 2012). Lisävähennysten määrä selvitetään veroilmoituksessa. Jos kirjanpidossa vähennetyt autokulut ovat yhtä suuret tai suuremmat, kirjanpidossa saa luonnollisesti vähentää todelliset kulut. Tällöin verotuksessa ei voi enää tehdä lisävähennystä. Jos auton kuluja ei ole vähennetty kirjanpidossa, niin verotuksessa vähennetään kuluna elinkeinotoiminnan ajojen määrä kerrottuna kilometrikorvauksella. (Koponen 2011, 150 - 151; Veronmaksajain Keskusliitto ry.)

Silloin kun yksityisvaroihin kuuluvaa autoa käytetään jatkuvasti elinkeinotoiminnassa eikä ole varmuutta siitä, onko elinkeinotoiminnan ajojen osuus enintään puolet kaikista ajoista, autosta aiheutuvia menoja kannattaa seurata. Jos elinkeinotoiminnan ajojen osuus onkin yli puolet, verotuksessa saa vähentää vain

todelliset elinkeinotoiminnan ajoista aiheutuneet menot. Jos todellisia kuluja ei ole merkitty kirjanpitoon eikä verovelvollinen esitä luotettavaa laskelmaa syntyneistä kuluista, kuluina vähennetään 0,25 euroa/km. Tämä edellyttää, että tulo-lähteen ajojen määrä on selvitetty ja kustannuksia on syntynyt. (Salin 2009, 73 - 74; Veronmaksajain Keskusliitto ry)

4 Varaukset ja poistot

4.1 Varaukset

Kirjanpitolaissa säännellään kahdenlaisista varauksista, vapaaehtoisista ja pakollisista. Vapaaehtoiset varaukset ovat verotuksessa vähennyskelpoisia, joten kirjanpidossa ei saa vähentää muita vapaaehtoisia varauksia kuin ne, jotka ovat verotuksessa hyväksyttävissä ja jotka myös todellisuudessa vaikuttavat yrityksen veroihin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 251.)

Pakolliset varaukset eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia, sillä verotuksessa saa vähentää vain realisoituneet menot. Tällaisia pakollisia varauksia voivat olla vastaisuudessa aiheutuvien menojen tai menetysten perusteella tehtävät varaukset, esimerkiksi tilaustuotannon tappiot, takuusitoumukset ja tuotevastuu sekä saneeraukset. Pakollisten varausten tarkoituksena on, että tilinpäätös antaisi oikeat ja riittävät tiedot yrityksen taloudellisesta asemasta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 251 - 252; Tomperi & Keskinen 2011, 22.)

Varaussäännökset antavat verovelvolliselle mahdollisuuden tehdä etukäteen tulosvaikutteisen kirjauksen. Varauksella tarkoitetaan tulevaisuudessa tapahtuvan menon tai menetyksen kattamiseksi tehtyä varausta. Se on vähennys, joka kirjataan kirjanpidossa kuluksi ennen kuin menon suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Varauksen erottaa kuluista se, että varausta vastaavaa menoa tai menetystä ei ole vielä syntynyt. Varauksiksi saatetaan kutsua myös suoriteperusteella jo syntyneitä mutta vielä maksamatta olevia menoja, kuten työntekijöiden ansaitsemaa kesälomakorvausta (vuosilomapalkkavarauus). Luonteeltaan nämä ovat lähinnä menojäämän tyyppisiä siirtovelkoja. (Villa ym. 2007, 200 - 201.)

Elinkeinoverolaissa hyväksytyt varauksia ovat luottotappiovaraus (vain talletuspankeilla, vuokra- ja eläkelaitoksella sekä vakuutuslaitoksella), toimintavaraukset, takuuvaraus, hinnanlaskuvaraus, jälleenhankintavaraukset sekä siirrot korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuseen sekä eläkevastuun peittämiseen käytetyt määrät. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 251 - 252.)

Varaukset ovat joustavia tuloksenjärjestelykeinoja, sillä ne voidaan muodostaa milloin tahansa ja lisätä myöhemmin täyteen määräänsä saakka. Se on myöhemmillä tilikausilla osittain tai kokonaan purettavissa tuloksenjärjestelyistä. Purkaminen voi johtua myös siitä, että sille ei ole enää perusteita. Varaukset voidaan vähentää kuluna vain, jos tulosta pienentävä kulukirjaus on tehty myös kirjanpitoon. Jos verolainsäädännössä sallitaan varauksen tekeminen, sen saa toteuttaa kirjanpidossa. (Tilisanomat 2006a; Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 252)

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla todennäköisimmin vastaan tulevat toimintavaraukset, hinnanlaskuvaraus ja jälleenhankintavaraukset. Takuuvaraus tulee kysymykseen vain rakennus-, laivanrakennus ja metalliteollisuutta harjoittavien verovelvollisten takuukorjausmenojen kattamisessa.

4.2 Toimintavaraukset

Toimintavaraukset lienee toiminimen yleisin varaus. Toimintavarauksen saa vähentää sinä verovuotena, kun se on tehty. Verovuotena tai aikaisemmin tehtyjen purkattomien toimintavarausten yhteismäärä saa olla enintään 30 prosenttia tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. (Tomperi 2009, 119.)

Mikäli aikaisempi toimintavaraukset on suurempi kuin 30 prosenttia palkkasummasta, yli menevä osa tuloutetaan veronalaiseksi tuloksi sinä verovuonna, jona enimmäismäärä on ylitetty. Tällainen tilanne tulee eteen, kun varaus on ollut maksimissaan ja palkkojen määrä on alentunut. Varauksen kasvattaminen edellyttää palkkasumman kasvamista. Tilikauden pituuden poikkeaminen 12 kuukaudesta ei vaikuta varauksen enimmäismäärään. Varauspohjaa ei määritetä suoriteperusteella vaan maksettujen palkkojen perusteella. (Villa ym. 2007, 201.)

Toimintavarausta on mahdollista käyttää tulossuunnittelun keinona, sillä verovelvollinen voi hyvänä vuonna tehdä varauksen tai lisätä sitä maksimimäärään ja huonona vuotena purkaa sen tulosta parantaen. Toiminimen toimintavaraus purkautuu, jos se lopettaa toimintansa tai muuttaa toimintamuotonsa osakeyhtiöksi, sillä yhteisöt eivät voi tehdä toimintavarausta. Toimintavarauksen purkautuessa se luetaan sen verovuoden tuloksi, jona purkautuminen tapahtuu. (Koponen 2011, 82.)

4.3 Hinnanlaskuvaraus

Hinnanlaskuvaraus koskee kiinteään hintaan tilattua vaihto-omaisuutta, joka on tilattu sitovalla kirjallisella sopimuksella ja jota ei ole vielä tilinpäätöspäivään mennessä vastaanotettu. Hinnanlaskuvaraukseen on oikeutettu, jos tilinpäätöspäivän hinta on vähintään 10 prosenttia alempi kuin sopimushinta. Näin verovelvollinen saa vähentää verovuoden kuluna hinnanlaskua vastaavan osuuden. (Tilinpäätäjän tietopaketti 2010, 82.)

Vähentäminen tapahtuu muodostamalla hinnanlaskua vastaava hinnanlaskuvaraus. Varaus tehdään hyödyke- tai hyödykeryhmäkohtaisesti. Jos tavaroiden toimitusaika ulottuu yli useamman verovuoden ja hinta välillä nousee, varausta ei tarvitse purkaa, mutta niin saa halutessaan tehdä. Varaus on purettava viimeistään tavaroiden toimitusvuotena. Jos tavarat ovat verovuoden päättyessä vielä myymättä, ja hintataso on edelleen sopimuksen mukaista hintaa alempi, niiden hankintamenosta voidaan tehdä vastaava vähennys. (Tilinpäätäjän tietopaketti 2010, 82.)

4.4 Jälleenhankintavaraus

Jälleenhankintavarausta sovelletaan irtaimeen käyttöomaisuuteen, rakennuksiin sekä toimitilojen hallintaan oikeuttaviin osakkeisiin. Jälleenhankintavarauksen voi muodostaa, kun vahinkotapahtuman johdosta saadun korvauksen tai muun vastikkeen suuruus ylittää kirjanpidon EVL-menojäännöksen. Ellei tätä niin sanottua korvausvoittoa haluta tulouttaa suoraan tilikauden tuloslaskelmaan tai epäsuorasti saman tilikauden aikana kattamalla hankinta- ja kunnostusmenoja, tilinpäätöksessä voidaan muodostaa jälleenhankintavaraus, joka lykkää korva-

usvoiton tulouttamista kirjanpidossa ja verotuksessa myöhempisiin vuosiin. (Tilinpäätäjän tietopaketti 2010, 80.)

Jälleenhankintavarauksen kohteena voivat olla verovelvollisen elinkeinotoiminnan välittömässä käytössä olevat tehdas-, toimisto-, myymälä-, varasto-, yms. tilat. Välillisesti elinkeinotoimintaa palvelevat tilat, esimerkiksi henkilökunnan asunto, eivät kuulu säännöksen piiriin. Jos toimitilat eivät ole pääasiallisessa elinkeinotoiminnan käytössä, eli ei ylitä 50 prosenttia rakennuksen koko pinta-alasta, jälleenhankintavarausta ei voida muodostaa osastakaan rakennuksen luovutushinnasta. (Tilinpäätäjän tietopaketti 2010, 81.)

Käyttöomaisuudesta johtuvista myynti- tai luovutusvoitosta ei saa tehdä jälleenhankintavarausta, toisin kuin verovelvollisen elinkeinotoiminnan välittömässä käytössä olevasta rakennuksesta ja toimitilojen hallintaan oikeuttavista osakeista saaduista veronalaisista luovutusvoitoista voidaan muodostaa toimitilan jälleenhankintavaraus. Sen omaisuuden, jonka hankintamenoa jälleenhankintavarauksella katetaan, ei tarvitse olla hankittaessa uutta. Lisäksi kuntoonsaattamismenojen, joita varauksella katetaan, ei tarvitse kohdistua juuri siihen käyttöomaisuuteen, jota kohdanneesta vahingosta vakuutuskorvaus on saatu. (Tilinpäätäjän tietopaketti 2010, 80 - 81.)

Jälleenhankintavaraus tulee purkaa viimeistään toisena verovuonna. Verovirasto voi erityisistä syistä pidentää määräaikaa enintään kolmella vuodella. Jos varausta ei käytetä määräaikana, se lisätään veronalaiseen tuloon korotettuna 20 prosentilla tai mikäli verovirastolta on anottu pidempää määräaikaa, korotus on 40 prosenttia. (Tilinpäätäjän tietopaketti 2010, 81.)

4.5 Poistot

Käyttöomaisuutta ovat elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitetut hyödykkeet, eli esimerkiksi koneet ja kalusto, rakennukset, pantit ja muut aineettomat oikeudet (Salin 2009, 82). Kun yritys tekee pitkäaikaisen investoinnin, sen hankintamenoa ei kirjata kerralla kuluksi tulolaskelmaan. Hankinta aktivoidaan taseeseen pysyvien vastaavien ryhmään ja kirjataan vaikutusaikanaan eli taloudellisenä pitoaikanaan kuluiksi, kirjallisen poistosuunnitelman mukaisin poistoin – tuloksesta riippumatta.

Kukin hyödyke ja tase-eriin merkittävä erä tulee arvostaa erikseen, ja lähtökoh-
taisesti poistot tulee laskea kullekin hyödykkeelle erikseen. Poistosuunnitelma
voidaan kuitenkin laatia niin, että aineelliset ja aineettoman hyödykkeet jaotel-
laan olennaisuuden periaatteella poistoajan ja poistomenetelmän perusteella
ryhmiin. Tällöin suunnitelmapoistojen perusteet ovat ainoastaan ryhmäkohtai-
sesti. (Kilan yleisohje.)

Jos hankinta on niin sanottu pienhankinta, eli todennäköinen taloudellinen käyt-
töaika on enintään kolme vuotta tai hankintameno enintään 850 euroa, hankin-
nan saa poistaa kokonaisuudessaan käyttöönottovuotena. Pienhankinnoiksi
katsotaan myös kiinteän kokonaisuuden muodostavat käyttöomaisuushyödyk-
keet. Pienhankintoina saa vähentää yhteensä enintään 2500 euroa verovu-
dessa. (Tomperi 2011, 25.)

Elinkeinoverolain poistoja koskevat määräykset poikkeavat kirjanpitolain mää-
räyksistä. Elinkeinoverolaki sallii poistot menojäännöspoistoin enimmäispoisto-
prosenttien mukaan, poistot ovat koneissa ja kalustoissa 25 prosenttia, kevyissä
rakennelmissa 20 prosenttia, myymälä-, varasto- ja tehdasrakennuksissa 7 pro-
senttia, asuin- ja toimistorakennuksissa 4 prosenttia. Kirjanpitolautakunnan
yleisohjeessa annetaan pienille kirjanpitovelvollisille lupa käyttää EVL:n mukai-
sia poistoja suunnitelman mukaisina poistoinaan. Poistot aloitetaan sinä vero-
vuotena, kun hyödyke on otettu käyttöön. Mikäli omaisuus erä vahingoittuu ja
poistamaton hankintameno on suurempi kuin odotettu hyöty tulevaisuudessa,
kirjanpidossa on tehtävä arvonalennuskirjaus. (Lindfors 2008, 43 - 44.)

Ajan kulumisen perusteella määräytyvistä poistoista tavallisimpia ovat tasapois-
tot ja menojäännöspoistot. Tasapoistomenetelmä voi olla myös näiden yhdis-
telmä (Tomperi 2011, 26). Tasapoisto saadaan jakamalla investoinnin hankin-
tameno sen taloudellisella pitoajalla, joka voi olla esimerkiksi kalusteilla 10 vuot-
ta ja atk-laitteilla 4 vuotta. Tasapoisto on joka vuosi samansuuruinen. Meno-
jäännöspoistossa poistetaan vuosittain menojäännöksestä tietyllä poistopro-
sentilla. Tällä tavalla poistettava summa pienenee joka vuosi, ja jäljelle jää jään-
nösarvo.

Jäännösarvo on se arvo, jonka yritys uskoo saavansa hyödykkeestä, kun se
pitoajan lopussa luopuu siitä. Jäännösarvo vaikuttaa poiston suuruuteen, mutta

käytännössä koneiden ja laitteiden jäännösarvo oletetaan usein nollassa. Yrityksellä voi olla käytössä omaisuutta, joka on jo poistettu taseesta, mutta sillä kuitenkin vielä on arvoa. Tällöin on kyse piilovarallisuudesta. (Karikorpi 2012, 50 - 51.) Jäännösarvoa määritettäessä noudatetaan varovaisuuden periaatetta, jolloin jäännösarvo otetaan huomioon, kun se on hyödykkeen hankintahintaan nähden olennainen. (Kilan yleisohje.)

Esimerkki

Elinkeinonharjoittaja hankkii 11 000 euron arvoisen koneen ja laskee sen taloudelliseksi pitoajaksi viisi vuotta, kunnes kone on käytetty loppuun ja uuden koneen hankinta on ajankohtaista. Hän tekee poistosuunnitelman, jonka mukaan kone poistetaan viidessä vuodessa. Elinkeinonharjoittaja päättää, valitseeko hän tasapoiston vai menojäännöspoiston.

Vuosi	Tasapoisto	Menojäännöspoisto, 25 %
1	2 000	10 000 * 25 % = 2 500
2	2 000	(10 000 - 2500 = 7500) 7 500 * 25 % = 1 875
3	2 000	(7500 - 1 875 = 5625) 5625 * 25 % = 1 406,25
4	2 000	(5625 - 1 406,25 = 4 218,75) 4 218,75 * 25 % = 1 054,69
5	2 000	(4 218,75 - 1 054,69 = 3 164,06) 3 164,06 * 25 % = 791,02
Jäännösarvo	0 euroa	2 373,04 euroa

Viidennen tilikauden jälkeen tasapoistoin tehdyissä poistoissa jäännösarvo on 0 euroa. Menojäännöspoistoista jäännösarvoksi jäi 2 373,04 euroa, ja koska sillä ei ole jälleenmyyntiarvoa, se on poistettava kertapoistona, jotta käyttämättömästä koneesta ei jää saldoa taseeseen.

5 Ohjeistuksen pääasiallinen sisältö

Ohjeistuksen sisältö koostuu opinnäytetyössä esitetyistä aiheista. Opinnäytetyötä on kirjoitettu sillä ajatuksella, että tekstiä siirtyy oppaaseen, joten suurilta muokkauksilta on vältytty. Asiasisällön mukaan tekstiä on muutettu paremmin ymmärrettäväksi.

5.1 Toiminimiasiakkaiden opas

Asiakkaiden oppaaseen on sisällytetty aiheita, jotka katsoimme toimeksiantajan kanssa olevan tarpeellisia. Opinnäytetyöprosessin alkutaipaleella tehdyn kahden toiminimiasiakkaan haastattelujen pohjalta sain hyväksynnän esittämilleni aiheille ja toiveen muistuttaa yrittäjän vakuutuksista.

Toiminimiasiakkaiden opas on liitteessä 2. Oppaan ensimmäisessä luvussa on kerrottu yritystulon verottaminen pähkinänkuoressa, eli miten nettovarallisuus määräytyy ja kuinka ansio- ja pääomatulo muodostuu sekä miten niitä verotetaan.

Yksityisotot ovat toiminimelle tyypillinen asia. Yrittäjiä kiinnostaa, kuinka he saavat omaisuutta ulos yrityksestä. Yksityisottoja voi nostaa rahana tai tavaranä. Tässä luvussa on ilmaistu, että se pienentää nimenomaan omaa pääomaa. Lisäksi on muistutettu siitä, miten käy, jos yksityisottoja ottaa liikaa. Jos oma pääoma menee yksityisottojen vuoksi negatiiviseksi, katsotaan yksityisottojen olleen rahoitettuja mahdollisella velkarahalla, jolloin korkojen vähennysoikeus menetetään. Negatiivisesta nettovarallisuudesta seuraa myös elinkeinotoiminnan tuloksen verottaminen kokonaan ansiotulona.

Suunnitelman mukaiset poistot voivat olla vaikea ymmärtää, tämän vuoksi poistot on otettu mukaan oppaaseen. Luvussa on tuotu ilmi se, mitä suunnitelman mukainen poisto ja siihen liittyvät käsitteet tarkoittavat sekä mikä ero on meno- ja jäännös- ja tasapoistolla.

Vähennyskelpoiset menot voivat olla yrittäjille hankalia hahmottaa. Vähennyskelpoisista menoista käsitellään ensimmäisenä palkat. Toiminimessä ei voi maksaa itselleen, puolisolle tai enintään 14 vuotta verovuonna täyttävälle lapselleen palkkaa. Samassa luvussa on muistutettu, että kaikki työnantajavelvoitteet ja henkilösivukulut ovat vähennyskelpoisia sekä elinkeinonharjoittajan tapaturmavakuutusmaksut ja pakolliset yrittäjäläkevakuutusmaksut, sillä tämä asia on usein jäänyt huomiotta. Lisäksi työterveyshuollon kustannukset, jotka ylittävät Kelan maksaman työterveyshuollon korvaukset, ovat vähennyskelpoisia.

Matkakustannuksissa on kerrottu yleiset periaatteet ja missä menee tilapäisen työmatkan raja. Tässä luvussa olen painottanut ajopäiväkirjan tärkeyttä. Ajopäi-

väkirja selkiyttää monia kirjanpitoon ja verotukseen liittyviä asioita ja ehkäisee myös riitatilanteiden syntymistä. Luvussa on lueteltu ne tiedot, jotka ovat verotajaa varten tarpeellisia. Toiminimessä ei voi maksaa itselleen verovapaata päivärahaa tilapäisiltä työmatkoilta, mutta verotuksessa on mahdollista tehdä lisävähennys päivärahan ja lisääntyneiden elantokustannusten erotuksesta. Tässä luvussa on muistutettu, että työmatkan kohteista, kestosta ja pituuksista on pidettävä kirjaa sekä omalla autolla tapahtuvasta matkasta on pidettävä ajopäiväkirjaa.

Seuraavaksi on ohjeistettu autokuluissa. Autokulut kiinnostavat liikkeen- ja ammatinharjoittajaa, sillä auton kuuluminen nettovarallisuuteen ratkeaa ajokilometrien perusteella. Jos auto on yritystoiminnan varallisuudessa, yksityisajojen osuus tulee tulouttaa viimeistään yrityksen veroilmoituksessa. Jos auto kuuluu henkilökohtaiseen tulolähteeseen, elinkeinotoiminnan ajoja vastaava osuus auton kuluista ja poistoista vähennetään kirjanpidossa kuluina. Jos kustannukset ovat vähemmän kuin 0,45 euroa kilometriltä, verotuksessa voidaan tehdä lisävähennys, jolla päästään kilometrikorvauksen enimmäismäärään eli 0,45 euroon kilometriltä. Tässä luvussa on annettu tarkempia ohjeita ja havainnollistava esimerkki.

Viimeisessä luvussa ohjeistetaan edustusmenoissa. Se on elinkeinon tulosta vain puolesta määrästä vähennyskelpoinen ja arvonlisäverotuksessa kokonaan vähennyskelvoton. Oppaassa kerrotaan, mitkä ovat edustamisen muodot ja lähtökohdat sekä kuinka kuitit merkitään kirjanpitoa varten. Lisäksi luvussa on kerrottu, millaiset menot hyväksytään vähennyskelpoisiin neuvottelumenoihin, jottei sinne yritetä laittaa menoja, jotka kuuluvat edustusmenoihin. Neuvottelumenoihin saa laittaa vain tavanomaisesta tarjoilusta aiheutuneet kustannukset. Tällä halutaan muistuttaa, että esimerkiksi ravintolaillallinen alkoholitarjoilun kera ei kuulu neuvottelumenoihin vaan edustusmenoihin.

Opas sisältää viimeisenä sivunaan selitesivun, jossa on kerrottu käsitteitä parilla lauseella, jotta nopealla vilkaisulla ymmärtää, mitä määritelmä tarkoittaa.

5.2 Yrityksen opas

Koivikon Mantalle luovutettava opas sisältää toiminimelle tyypillisiä aiheita, jotka ovat toiminimen taloudenpidosta vastaavalle hyödyllisiä. Sisältöä on pohdittu myös yhdessä toimeksiantajan kanssa yrityksen tarpeisiin.

Opas on liitteessä 1. Oppaassa on kerrottu yritystulon verottamiseen liittyvistä asioista eli nettovarallisuuden muodostumisesta, nettovarallisuuden kasvattamisesta, jaosta ansio- ja pääomatuloon sekä yrittäjäpuolisoiden verottamisesta.

Toiminimelle on tyypillistä, että sama käyttöomaisuus on sekä elinkeinon että yksityistalouden käytössä, mikä edellyttää tarkkaa tulolähdejattelua. Luvussa ”yksityiskulujen erottaminen” on kerrottu perusperiaate ja kuvailtu erilaisia tilanteita.

Oppaassa on kerrottu yksityisotot, koska yrittäjä ei voi maksaa itselleen palkkaa. Luvussa on kerrottu, mitä yksityisotto tarkoittaa, miten se vaikuttaa ja mitä seurauksia sillä voi olla, esimerkiksi ylisuurtenottojen vuoksi oma pääoma voi mennä negatiiviseksi, jolloin mahdollisten yrityslainojen korkokulut eivät enää ole vähennyskelpoisia, sillä yksityisotot on katettu lainoilla. Luvussa on esimerkki vähennyskeltottomien korkojen laskemiseen.

Tappion käsittely on otettu mukaan, sillä sekin eroaa toiminimessä suuresti verrattuna esimerkiksi osakeyhtiöön. Tappiollinen tulos vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jolloin tappio vähennetään seuraavien 10 vuoden aikana elinkeinotoiminnan tuloksesta, ennen kuin se jaetaan pääoma- ja ansiotuloksi. Vaihtoehtoisesti tappio voidaan vähentää sen syntymisvuonna kokonaan tai osittain yrittäjän pääomatulolajissa. Jos pääomatuloja ei ole, syntyy pääomatulon alijäämä, josta pääomatuloveroprosentin suuruinen osa vähennetään alijäämähyvityksenä, joka on vähennettävissä myös ansiotuloista.

Päivärahat ja matkakustannukset ovat saaneet oman lukunsa, jotta niiden rajat ja periaatteet ovat helposti nähtävillä. Päivärahat ovat siitä erityisiä, että verotuksessa voi tehdä lisävähennyksen lisääntyneiden elantokustannusten ja palkansaajien päivärahojen maksimimäärän erotuksesta.

Toimintavaraus on toiminimen yleisin varaus. Purkamattomien toimintavarausten yhteismäärä saa olla enintään 30 prosenttia tilikauden päättymistä edeltävien 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Luvussa on kerrottu, mitä toimintavaraus tarkoittaa, miten se tehdään, miten sitä seurataan ja miten se puretaan.

6 Excel-sovellus

Yrittäjää kiinnostaa, kuinka paljon elinkeinotoiminnan osoittamasta tuloksesta verotetaan pääoma- ja ansiotulona. Toimeksiantajayrityksellä on tarvetta sovellukselle, joka syöttötietojen perusteella osoittaa, missä suhteissa tulosta verotetaan.

Excel-sovellukseen on mahdollista syöttää tilinpäätöksessä esiintyviä arvoja nettovarallisuustaulukkoon. Nettovarallisuuslaskelmaan on tehty omat rivit solujen *Maa- ja vesialueet* sekä *Rakennukset ja rakennelmat* alle, jossa on muistutettu vertailuarvon syöttämisestä, jos se on suurempi kuin kirjanpitoarvo. Eli suurempi lukema syötetään laskelmaan. *Osakkeet ja osuudet*-solun perässä on merkintä "70 %", jotta noteeratut osakkeet muistetaan arvostaa 70 prosentin mukaan.

Velat syötetään lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen perusteella. Tämän jälkeen syötetään kokonaisuudessaan verovuoden palkat, joista laskelmassa huomioidaan 30 %. Lopulta oikaistu nettovarallisuus on nähtävillä sen osoittamassa paikassa.

Tulos ja mahdolliset käyttöomaisuuden luovutusvoitot syötetään omille syöttökentilleen, minkä jälkeen sovellus osoittaa euromääräisesti, kuinka paljon verotetaan ansio- ja pääomatulona. Kun haluttu tieto on saatu, voi painaa "tyhjentä"-painiketta, joka tyhjentää kaikki syötetyt tiedot.

Ensimmäinen laskentataulukko on nimetty *laskentasisivuksi*. Toisessa taulukossa on *tulostus*, joka hakee laskentasisivulta tuloksen ja euromääräiset verotettavat summat. Tämän sivu on tehty toimeksiantajan toivomuksesta, jotta asiakkaalle voi tulostaa sivun, jossa näkyy verotettavat summat ansio- ja pääomatulona. Laskentasisivu nettovarallisuuden kera on toki myös tulostettavassa muodossa.

Kolmas taulukko sisältää taulukon käyttöä varten *ohjeet*. Kuvat Excel-sovelluksen sivuista ovat liitteessä 3.

Sovelluksessa on käytetty erilaisia kaavoja ja funktioita, erityisesti JOS-ehtoa. Taulukko on suojattu salasanalla, jotta vain syöttötietoja voi muokata. Suojauksen tarkoituksena on turvata laskentakaavat, joten niitä ei voi poistaa vahingossa. Salasana tulee toimeksiantajan tietoon mahdollista muokkausta varten, esimerkiksi lain muuttuessa.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Tarkoituksena oli tehdä toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksina syntyi kaksi opasta toiminimelle ominaisista aiheista. Oppaat tehtiin toimeksiantajayritykselle, taloushallinnon palveluja tuottavalle Koivikon Manta Oy:lle ja sen toiminimiasiakkaille. Toimeksiantajan oppaan oli tarkoitus sisältää tarpeellista tietoa taloudenpidosta vastaavalle, jolla on alan koulutus. Asiakkaiden oppaan oli tarkoitus sisältää aiheita, joista heidän on tärkeää tietää, jotta asiat sujuisivat mallikkaasti. Lisäksi tuotteeseen sisältyi Excel-sovellus, joka laskee elinkeinotoiminnan tuloksesta ansio- ja pääomatulo-osuudet.

Kaikkea opinnäytetyöraportissa kerrottua ei ole voinut päätyä oppaisiin. Opinnäytetyöraportissa on syvennyt aiheisiin enemmän ja se on johtanut myös muihin aiheisiin. Oppaisiin valikoitui tärkeimmät aiheet tarpeet huomioon ottaen.

7.1 Oppaat

Asiakkaiden oppaisiin valikoitui aiheiksi yritystulon verottaminen, yksityisotot, poistot, palkat, matkakustannukset, päivärahat, autokulut, edustusmenot. Vähennyskelpoiset menot saivat tässä oppaassa suuren osan, koska ne ovat asioita, jotka kiinnostavat yrittäjiä ja joista on myös tarpeellista tietää. Aihepiirissä on ominaisia asioita toiminimelle. Aiheita on perusteltu luvussa 6 ”ohjeistuksen pääasiallinen sisältö”. Opinnäytetyöohjaajan ehdotuksesta asiakkaiden oppaan jatkoksi tuli käsisivu, jossa on kerrottu muutamia sanaselityksiä maksimissaan kahdella lauseella. Tältä sivulta yrittäjä voi nopeasti tarkistaa sanalle selityksen, mikäli tieto tulee saada nopeasti.

Asiakkaiden oppaan tekeminen osoittautui hankalammaksi tehdä, sillä siihen oli haastavampaa valita aiheet ja esittää ne ymmärrettävästi. Aiheet valikoituivat kuitenkin melko luonnollisesti, ja niitä tulikin alkuperäistä suunnitelmaa enemmän. Kaikki aihepiirit olivat kuitenkin tarpeellisia. Alkuperäinen idea oli tehdä ”muutaman sivun” opas. Työn edetessä tuli ilmi, että näistä aiheista ei voi tehdä muutaman sivun opasta, sillä muuten aiheesta jäisi kertomatta jotakin oleellista, jolloin koko aiheen informaatioarvo kärsisi huomattavasti. Asiakas ei olisi saanut käytännön hyötyä, sillä lisätietoa pitäisi kuitenkin hakea muualta tai kysyä kirjainpitäjältä. Toimeksiantaja oli samaa mieltä informaatioarvon tärkeydestä, joten asiakkaiden oppaasta tuli laajempi kokonaisuus. Oppaan tarkoitus ei varsinaisesti ole se, että yrittäjä lukee sen vain kerralla läpi. Sitä voi käyttää tarpeen vaatiessa.

Toimeksiantajan oppaan aihepiireiksi muodostuivat yritystulon verottaminen, joista kerrottuna ovat nettovarallisuus, nettovarallisuuden kasvattaminen, jako ansio- ja pääomatuloon sekä yrittäjäpuolisoiden verotus. Seuraavat luvut sisältävät seuraavat aiheet: yksityiskulujen erottaminen, yksityisotot, tappion käsittely, päivärahat, matkakustannukset ja toimintavaraus. Nämä kaikki aiheet ovat toiminimelle erityiset verrattuna esimerkiksi osakeyhtiöön.

Toimeksiantajan opas oli helpompi tehdä, sillä se meni alkuperäisten suunnitelmien mukaan niin sisällöllisesti kuin pituudeltaan. Rajanveto oli tässäkin oppaassa hankalinta, eli mitä ottaa mukaan ja mitä ei – ja kuinka niistä kertoa.

7.2 Excel-sovellus

Excel-sovelluksen tarkoituksena oli saada selville yrittäjän verotettavat ansio- ja pääomatulo-osuudet. Jotta tämä on mahdollista, sovelluksessa on ensin laskettava elinkeinotoiminnan nettovarallisuus. Nettovarallisuus on todennäköisesti jo selvillä silloin, kun sovellusta on tarvetta käyttää. Nettovarallisuus huomioidaan veroilmoituksessa, jossa nettovarallisuus tulee ilmoittaa tarkempien selvityksien kera. Sovelluksessa on kuitenkin nettovarallisuudelle oma laskelmansa, johon tiedot voi syöttää tarkistusta tai tulostusta varten. Halutessaan laskelmaan voi syöttää suoraan nettovarallisuuden määrän.

Jos nettovarallisuutta määritellään ensimmäisen kerran tämän sovelluksen käytön yhteydessä, suurin haaste voi olla nettovarallisuuslaskelman oikeellisuudessa, eli onko taseen summat tulkittu oikein ja onko niissä huomioitu mahdolliset vertailuarvot ja poikkeamat. Kun varat ja velat ovat syötetty, nettovarallisuuteen lisätään verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen yhteismäärä, josta laskelmassa huomioidaan 30 prosenttia.

Nettovarallisuuden jälkeen syötetään elinkeinotoiminnan tulos ja mahdollinen luovutusvoitto omiin soluihinsa. Sovellus laskee verotettavat ansio- ja pääomatulo-osuudet huomioiden mahdollisen luovutusvoiton vaikutuksen, mikäli se on suurempi kuin nettovarallisuudesta 20 prosenttia. Sovellus huomioi myös nettovarallisuuden negatiivisuuden, jolloin tulos verotetaan kokonaan ansiotulona.

Kaavat on tehty toimiviksi, joten sovelluksen antamaan tulokseen voi luottaa. Sovellus on käyttökelpoinen ja selkeä sovellus, kun pohjana on oikein laskettu nettovarallisuus.

7.3 Arviointi

Oppaiden ja sovellusten hyödyn voi arvioida perusteellisesti vasta, kun ne ovat olleet pidempään käytössä, ja niitä on käytännössä tarvittu. Toimeksiantaja uskoo, että tuotoksista on hyötyä. Yritykselle tulevaa opasta Ahonen pitää hyvänä materiaalina, jota voi käyttää tarkistellessa tiettyä asiaa ja muistin virkistämiseksi. Oppaan alussa on mainittu lähteet, joten tarpeen vaatiessa voi helposti etsiä lisätietoa. Asiakkaiden opas voi auttaa tietyn asian selittämisessä, ja on hyvä, että asiakkaalle voi antaa jotakin konkreettista mukaan. Asiakas voi hyödyntää opasta tarpeen vaatiessa.

Hän pitää Excel-sovellusta selkeän näköisenä ja tulostettavuudeltaan hyvänä. Sovelluksessa oleva nettovarallisuuden erittely auttaa asiakasta ymmärtämään, miten verotettavat ansio- ja pääomatulo-osuudet ovat syntyneet nettovarallisuuden pohjalta.

Mielestäni tälle opinnäytetyölle oli tarvetta, koska vastaavanlaisia oppaita toiminnille ei vertailujeni perusteella ole tehty. Toiminimi on aina sisällytetty muiden aiheiden sekaan, eikä niissä ei ole keskitytty nimenomaan toiminnille

ominaisiin verotusasioihin. Lähteitä tässä opinnäytetyössä olisi voinut olla enemmänkin. Tulevaisuudessa voi tulla sellaisia muutoksia, jotka koskettavat oppaissa mainittuja asioita, esimerkiksi pääomatuloveroprosenttia. Oppaat luovutettiin paperiversiona ja Word-tiedostona, jotta niihin voi tehdä muutoksia. Myös Excel-sovellus on salasanalla muutettavissa, mikäli esimerkiksi prosenttiosuudet muuttuvat.

Opinnäytetyöprosessi sujui hyvin, ja se eteni alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa sujui erinomaisesti, mikä osaltaan sai aikaan sen, että halusin pysyä aikataulussa. Olen oppinut prosessin aikana uusia asioita niin toiminimestä kuin siihen liittyvistä verotusasioista. Opinnäytetyön tuotokset on pyritty tekemään käyttökelpoisiksi, joten toivon niistä olevan käytännön hyötyä.

Kuvat

Kuva 1. Teoreettinen viitekehys, s.7

Kuva 2. Yritystulon jakautuminen, s.15

Lähteet

Henkilöverotuksen käsikirja 2012. Verohallinto. [http://www.vero.fi/fi/FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja/Metsatalouden_menot/Henkiloverotuksen_kasikirja_2012\(20255\)](http://www.vero.fi/fi/FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja/Metsatalouden_menot/Henkiloverotuksen_kasikirja_2012(20255)) Luettu 28.6.2012

Karikorpi O. 2012. Raha ratkaisee -yritystalous tutuksi. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kilan yleisohje. Yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista. <http://www.edilex.fi/virallistieto/kilaohje/poistot2> Luettu 29.8.2012

Koponen J. 2011. Yrittäjän verokäsikirja. Helsinki: Verotieto Oy.

Kukkonen M. & Walden R. 2011. PK-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki: WSOYpro Oy.

Leppiniemi J. 2010. Toiminimesta osakeyhtiöksi. Tilisanomat 3/2010, 56–57.

Leppiniemi J. & Leppiniemi R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen -kirjanpito ja tilinpäätös. Helsinki: WSOYpro Oy.

Lindfors H. 2008. Kirjanpito käytännönläheisesti. Helsinki: Helsingin Kamari Oy.

Niskakangas H. 2011. Veropolitiikka. Helsinki: WSOYpro Oy.

Osuuspankki. Yrityksen perustajan opas. <https://www.op.fi/media/liitteet?cid=150104910> Luettu 13.5.2012

Salin M. 2009. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tilastokeskus 2012. Yritykset/aloittaneet ja lopettaneet yritykset. http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=030_aly_tau_102_fi&ti=Aloittaneiden+ja+lopettaneiden+yritysten+lukum%E4%E4r%E4+vuosina+1995%2D+oikeudellisen+muodon+mukaisesti&path=../Database/StatFin/yri/aly/&lang=3&multilang=fi Luettu 17.9.2012

Tilinpäätäjän tietopaketti 2010. Seppo Laine. Tilisanomat 6/2010.

Tilisanomat 2006a. Varaukset verotuksessa. <http://www.tilisanomat.fi/node/769> Luettu 7.6.2012

Tilisanomat. 2006b. Veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot EVL:n mukaan. <http://www.tilisanomat.fi/node/767> Luettu 9.6.2012

Tomperi S. 2009. 23., uudistettu painos. Verotus ja tilinpäätössuunnittelu. Helsinki: WSOYpro Oy.

Tomperi S. 2011. 13., uudistettu painos. Kehittyvä kirjanpito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tomperi, S. & Keskinen, V. 2011. Yrityksen taloushallinto 2 Kirjanpidon erityisk-symyksiä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Verohallinto 2010. Yrityksen perustaminen –liikkeen ja ammatinharjoittaja.

<http://www.vero.fi/fi->

[FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Yrityksen_perustaminen](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Yrityksen_perustaminen) Luettu 4.9.2012

Verohallinto 2012a. Henkilöverotuksen lakimuutoksia vuodelle 2012.

<http://www.vero.fi/fi->

[FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Henkiloverotuksen_lakimuutoksia_vuodelle\(19551\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Henkiloverotuksen_lakimuutoksia_vuodelle(19551)) Luettu 13.5.2012

Verohallinto 2012b. Liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä maataloudenharjoittajien matkakustannusten vähentäminen. <http://www.vero.fi/fi->

[FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Liikkeen_ja_ammattinharjoittajien_seka_ma\(19715\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Liikkeen_ja_ammattinharjoittajien_seka_ma(19715)) Luettu 11.5.2012

Veronmaksajain Keskusliitto ry. Ammatin- ja liikkeenharjoittajan veroilmoitus.

<http://www.veronmaksajat.fi/veroilmoitusohjeet/ammattinjaliiikkeenharjoittaja> Luettu 10.5.2012

Vilka H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Villa S. & Ossa J. & Saarnilehto A. 2007. Yritysmuodot -toiminta, rahoitus ja verotus. Helsinki: WSOYpro.

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimi

Annika Rinne

**Opas: Toiminimen verotus,
Koivikon Manta Oy**

Sisältö

1	Lähteet.....	3
2	Yritystulon verottaminen	3
2.1	Nettovarallisuus.....	3
2.2	Jako ansio- ja pääomatuloon.....	5
2.3	Yrittäjäpuolisot.....	5
3	Yksityiskulujen erottaminen.....	6
4	Yksityisotot.....	7
5	Tappion käsittely	9
6	Matkakustannukset	9
7	Päivärahat.....	10
8	Toimintavaraus	11

1 Lähteet

Tämän oppaan sisältö on peräisin kirja- ja internetlähteistä. Käyttämäni kirjallisuutta ovat olleet: Villa S. & Ossa J. & Saarnilehto A. 2007, Yritysmuodot - toiminta, rahoitus ja verotus. Koponen J. 2011, Yrittäjän verokäsikirja. Salin M. 2009, Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Kukkonen M. & Walden R. 2011, PK-yrityksen verosuunnittelu. Tomperi, S. & Keskinen, V. 2011, Yrityksen taloushallinto 2 Kirjanpidon erityiskysymyksiä. Tomperi S. 2009. 23., uudistettu painos, Verotus ja tilinpäätössuunnittelu. Lisäksi olen käyttänyt Veronmaksajain Keskusliitto ry:n ja Verohallinnon internetsivuja.

2 Yritystulon verottaminen

2.1 Nettovarallisuus

Tilikauden tulos jakautuu verotuksessa ansio- ja pääomatuloon. Pääomatulo-osuuden laskennan pohjana on verovuotta edeltäneen tilikauden viimeisen päivän nettovarallisuus. Nettovarallisuus on elinkeinotulolähteeseen kuuluvien varojen ja velkojen jäännös.

Elinkeinoiminnan varoihin kuuluu omaisuus, joka on yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinoiminnan käytössä, eli esimerkiksi autoista, kiinteistöistä ja huoneistoista on oltava elinkeinoiminnan käytössä vähintään puolet mitattavista yksiköistä, kuten ajokilometreistä tai pinta-alasta.

Nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Huomioon otetaan maksetut palkat, luontoisedut sekä lähdeveronalaiset palkat.

Esimerkki

Verotettaessa tilikauden 1.1.2012 – 31.12.2012 tuloa otetaan huomioon nettovarallisuus, joka on laskettu 1.1.2011 – 31.12.2011 tilinpäätöksen perusteella. Tähän lisätään 1.1.2012 ja 31.12.2012 välisenä aikana maksetut palkat.

Nettovarallisuuden kasvattaminen

Elinkeinoon kuuluviksi varoiksi luetaan helpoimmin sellaiset varat, jotka yritys itse on toiminnallaan ansainnut. Varojen kuuluvuus elinkeinoon ratkaistaan aina sillä periaatteella, ovatko ne tarpeen yritystoiminnassa. Elinkeinoon kuulumattomaksi voidaan katsoa ylisuuri kassa, toiminimen sijoitusvarallisuus ja lähellä tilinpäätösajankohtaa tehdyt tilapäiset sijoitukset yritykseen.

Yleensä pitkäaikaisia, passiivisia sijoituksia ei pidetä elinkeinotoiminnan kannalta tarpeellisena. Mikäli rahoitusomaisuuden määrä kasvaa suureksi lyhytaikaisiin velkoihin nähden eikä varoille ole osoitettavissa elinkeinotoimintaan liittyvää käyttötarkoitusta, on mahdollista, että osa rahoitusomaisuudesta saatetaan pitää verotuksessa yksityistalouden varoina.

Nettovarallisuuteen ei lueta verottomilla tai lähdeverollisilla tileillä olevia varoja. Tätä epäkohtaa voi oikaista erilaisilla toimilla. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi seuraavalla tilikaudella erääntyvien ostovelkojen lyhentäminen, jolloin velkojen määrä pienenee. Varoja voi kasvattaa hankkimalla vaihto-omaisuutta varastoon ennen tilikauden päättymistä, mutta ostot tulee myös maksaa ennen tilikauden päättymistä, jotta varat kasvaisivat. Asiakkaille voi myös antaa normaalia pidempiä maksuaikoja, jolloin myynneistä saatavat tulot ovat myyntisaamisina, eivätkä lähdeveronalaisina pankkitalletuksina.

Nettovarallisuutta pyritäänkin usein kasvattamaan, jotta verotettava pääomatu-lo-osuus kasvaisi. Kannattaa kuitenkin välttää ylilyöntejä. Esimerkiksi pankkitalletusten nosto kassaan tai siirto muihin nettovarallisuutta kasvattaviin sijoituskohteisiin vain tilinpäätösajankohdaksi voi nostaa epäilyt veronkierrosta. Toimintatapaa ei kannata muutenkaan suuresti muuttaa, esimerkkinä seuraavan tilikauden menojen maksaminen etukäteen, joka kasvattaisi siirtosaamisia. Jos menoja ei ole muuten tapana maksaa etukäteen, normeista ei kannata poiketa tässäkään yhteydessä.

2.2 Jako ansio- ja pääomatuloon

Yritystulo jaetaan verotuksessa ansio- ja pääomatuloksi. Yritystulosta vähennetään mahdolliset edellisten vuosien tappiot, minkä jälkeen saadaan jaettava yritystulo. Jos yritystoiminta on aloitettu verovuoden aikana, pääomatuloosuudeksi lasketaan suhteellinen osa verovuoden päättymishetken nettovarallisuudesta.

Pääomatulo-osuudeksi lasketaan oletuksellisesti 20 prosentin tuottoa vastaava osuus nettovarallisuudesta. Verovelvollisen pyynnöstä prosentuaalinen osuus voi olla myös 10 tai 0 prosenttia, josta voi valita tapauskohtaisesti edullisimman vaihtoehdon. Pyyntö on esitettävä ennen verovuoden päättymistä, ja yrittäjäpuolisoiden on tehtävä pyyntö yhdessä. Jäljellä oleva osuus yritystulosta katsotaan ansiotuloksi. Jos yrityksen oma pääoma on negatiivinen tai nolla, yritystulo on kokonaisuudessaan ansiotuloa.

Poikkeuksen pääomatulolaskentaan tekevät käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitot. Luovutusvoitot muodostavat pääomatulo-osuuden vähimmäismäärän, sillä ne verotetaan kokonaan pääomatulona. Tämä poikkeus lisää pääomatulo-osuutta vain silloin, kun nettovarallisuudesta laskettu pääomaosuus on pienempi.

Esimerkki

Jaettava yritystulo vuodelta 2011 on 35 000 euroa ja huomioon otettava elinkeinotoiminnan nettovarallisuus on 100 000 euroa. Tästä nettovarallisuudesta pääomatuloa olisi 20 % eli 20 000 euroa. Vuoden 2011 tulokseen sisältyy käyttöomaisuuden myyntivoitto 33 000 euroa, joten pääomatulo-osuudeksi tulee 33 000 euroa ja loput verotetaan ansiotulona.

Hyvää tulosta tekevä, vähäisellä pääomalla toimiva yritys tuottaa runsaasti ansiotulona verotettavaa yritystuloa. Toisin kuin varakkaan yrityksen verotettavasta tulosta suurin osa on pääomatulona verotettavaa yritystuloa.

2.3 Yrittäjäpuolisot

Mikäli puolisot harjoittavat yhdessä elinkeinotoimintaa, yritystulon pääomatuloosuus jaetaan puolisoiden kesken nettovarallisuusosuuksien suhteessa. Osuu-

det katsotaan yhtä suuriksi, ellei asiasta anneta muuta selvitystä. Samoin ansio-tulo-osuus jaetaan erikseen tehtävän selvityksen mukaan puolisoitten kesken työpanosten suhteessa. Huomioon voidaan ottaa työajan ohella myös työpanosten arvo, kuten puolisoitten ammattitaito ja työn vastuullisuus sekä merkitys yritykselle. Mikäli työpanos jää kovin vähäiseksi, veroviranomaiset saattavat katsoa, ettei toimintaa harjoiteta yhdessä.

3 Yksityiskulujen erottaminen

Toiminimelle on tavallista, että sama käyttöomaisuus on sekä elinkeinon että yksityistalouden käytössä. Verotuksen tulolähdejako edellyttää tarkkaa erottelua siitä, mihin tulolähteeseen käyttöomaisuus kuuluu ja miten kulut jaetaan niiden kesken. Vaikka esinettä tai rakennusta käytetään pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa ja se näin kuuluu elinkeinon nettovarallisuuteen, elinkeinotoiminnasta vähennyskelpoinen on vain elinkeinotulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutunut osuus.

Muut kuin elinkeinotoiminnan kulut vähennetään henkilökohtaisen tulolähteen menoina tai ne luokitellaan vähennyskeltottomiksi elantomenoiksi. Yleisimmät riidanaiheet ovat kiinteistö- ja muiden huoneistokulujen kohdentaminen, puhelinkulut ja autokulut. Elinkeinotoiminnan käyttöön hankittava tietokone on vähennettävissä menojäännöspoistoin. Mikäli kone on kotona ja sen käyttö on vähäistä, verottaja on hyväksynyt vähennettäväksi vain osan hankintamenosta vedoten koneen yksityiskäyttöön. Työhuoneesta ei voi maksaa itselleen vuokraa, mutta toimitilan ylläpitämisestä aiheutuneet todelliset kulut ovat vähennettävissä elinkeinotoiminnan tuloksesta. Ulkopuoliselle maksettava vuokra on vähennyskelpoinen. Jos vuokranantaja on yrittäjän perheenjäsen, verottaja ei hyväksy ylivuokraa vähennyskelpoiseksi elinkeinotoiminnan tulosta. Yrittäjän puoliso voi periä käypää vuokraa, jos hän ei osallistu elinkeinotoimintaan ja puoliso omistaa vuokrattavan tilan yksin kokonaan tai yhdessä ulkopuolisten tahojen kanssa.

4 Yksityisotot

Yksityisotot rahana ja yksityisotot tavarana on syytä kirjata omille tileilleen, sillä veroilmoituksessa nämä tiedot on ilmoitettava erikseen. Omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan alkuperäinen hankintahinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Yksityistalouteen siirrettävän arvokkaamman omaisuuden käyvästä arvosta kannattaa hankkia vähintään yhden ulkopuolisen asiantuntijan arvio, jotta mahdollisia arvostusriitoja ei syntyisi verottajan kanssa.

Jos yksityiskäyttöön siirrettävästä omaisuudesta on tehty poistoja niin, että tavarän jäännösarvo on alempi kuin todennäköinen luovutushinta, yksityiskäyttöönotto kasvattaa yrityksen tuloa tehtyjen poistojen vuoksi.

Yksityiskäyttöönotto ei johda arvonnousun tuloutumiseen, vaan niin sanotun ennen aikaisten kulukirjausten tuloutumiseen. Jos hyödykkeen arvo on laskenut, tuloutusta ei tältä osin tapahdu, sillä käypää arvoa vastaavaa todennäköistä luovutushintaa sovelletaan verovelvollisen eduksi. Luovutushinnan tuloutus edellyttää, että yksityiskäyttöön otettavalla hyödykkeellä on hankintameno. Palveluilla ei aina ole hankintamenoa, jolloin tuloutus kohdistuu vain aineiden ja tarvikkeiden hankintamenoon.

Tuloveroseuraamusten lisäksi yksityisnosto tavarana ja palveluna voi aiheuttaa verokustannuksia myös arvonnlisäverotuksessa, jos kyseisistä hyödykkeistä on tehty vähennys arvonnlisäverotuksessa. Verovelvollisuutta ei tule vähäisestä omasta käytöstä, jonka raja on vuodessa 850 euroa verottomasta hinnasta laskettuna. Tämä merkitsee tehtyjen menokirjausten oikaisua, sillä menot eivät ole tuloverotuksessa vähennyskelpoisia siltä osin, kuin ne liittyvät yksityiskäyttöön. Oman käytön arvonnlisäveroä laskettaessa sovelletaan ostetun tavarän tai palvelun ostohintaa tai sitä alempaa todennäköistä luovutushintaa. Mikäli yksityisoton tuote tai palvelu on tuotettu itse, ovat veron perusteena välittömät ja välilliset kustannukset.

Esimerkki

Kampaamoyrittäjä Pirkko teettää työntekijällään itselleen kampauksen omassa liikkeessään. Oman käytön veroa on suoritettava palvelun välittömistä ja välillisistä kustannuksista eli työntekijän palkasta sivukuluineen, käytetyistä aineista ja muista vastaavista kustannuksista, jos vähäisen oman käytön raja 850 euroa on jo aiemmin ylittynyt.

Yksityisotoksi katsotaan myös ulkopuolisille tehdyt lahjoitukset, ellei kysymyksessä ole vähennyskelpoinen liikelahjan antaminen tai osittain vähennyskelpoinen edustuslahjan antaminen. Lisäksi omaisuuden siirrot yksityistalouteen liiketoiminnan loppuessa katsotaan verotuksessa yksityisotoksi.

Yksityisottojen johdosta yhtiön nettovarallisuus pienenee. Samalla pääomatuloosuuden määrä pienenee muuntaen pääomatuloa ansiotuloksi. Negatiivinen nettovarallisuus merkitsee koko elinkeinotoiminnan tulon verottamista ansiotulona.

Jos yrityksen oma pääoma menee ylisuurten yksityisottojen johdosta negatiiviseksi, se katsotaan rahoitetuksi yrityksen ottamalla velkarahalla. Yksityisotoista aiheutuneiden velkojen korot eivät ole vähennyskelpoisia elinkeinotulosta, sillä osan veloista ja korkomenoista katsotaan johtuneen elinkeinonharjoittajan yksityiskulutuksesta. Vähentämättä jääneet korkokulut voidaan tietyin edellytyksin siirtää vähennettäväksi yrittäjän yksityistalouden korkokuluina.

Vähennyskelvottomien korkojen määrä lasketaan kaavamaisesti, käyttäen koroprosenttina tilinpäätöshetkellä voimassa olevaa peruskorkoa lisätynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Peruskorko oli 2,0 prosenttia 1.1.2012 - 30.6.2012. Laskelma vähennyskelvottomista koroista tehdään veroilmoituksessa.

5 Tappion käsittely

Elinkeinotoiminnan tappiolla tarkoitetaan elinkeinoverolain mukaan laskettua tappiollista tulosta. Elinkeinotoiminnan tappio vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jolloin tappio vähennetään seuraavien 10 verovuoden aikana elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloksesta, ennen tulon jakamista pääoma- ja ansiotuloksi.

Verovelvollinen voi tehdä tappiovuoden veroilmoituksella vähentämisvaatimuksen, jonka myötä tappio voidaan vähentää sen syntymisvuonna kokonaan tai osittain yrittäjän pääomatulolajissa. Tämän jälkeen tappion vähentäminen pääomatuloista on mahdollista vain elinkeinotoiminnan lopettamisen yhteydessä.

Jos yrittäjällä ei ole pääomatuloja, syntyy pääomatulolajin alijäämä, josta pääomatuloveroprosentin suuruinen osa vähennetään alijäämähyvityksenä, joka on myös ansiotulojen verotuksessa vähennettävissä. Jos elinkeinoharjoittajalle ei määrätä veroja tai verot jäävät hyvitystä pienemmiksi, tappiota voi hyödyntää alijäämähyvityksen kautta myös puolison ansiotulojen verotuksessa. Vaatimus alijäämähyvityksen siirtämisestä vähennettäväksi puolison verotuksessa tehdään esitäytetyllä veroilmoituksella.

Mikäli yritystoiminnan oletetaan olevan voitollista, tappio kannattaa yleensä jättää elinkeinotoiminnan tulolähteen tappioksi. Tällöin tappio on yleensä hyödynnettävissä pääomatulojen verokantaa korkeammalla verokannalla. Jos yritystoiminnan ei uskota tulevaisuudessa tuottavan tulosta, tappiota ei kannata jättää elinkeinotoiminnan tappioksi, jos sen vähentämiseksi ei synny riittävästi tuloa.

6 Matkakustannukset

Kodin ja työpaikan välinen ajo on yksityistä ajoa, jonka matkakulut vähennetään verotuksessa, kuten palkansaaja vähentää työmatkakulunsa. Jos toimipaikka on vain kotona, eli siellä sijaitsee työhuone, työväline-, vaihto-omaisuus- tai tavaranäytevarasto, asunnon ja työpaikan välisiä kustannuksia ei synny lainkaan. Asiakaskäynnit ovat elinkeinotoiminnan matkoja eli kokonaan vähennyskelpoisia työmatkoja. Myös eri toimipisteiden väliset matkat ovat elinkeinotoimintaan liittyviä vähennyskelpoisia matkoja.

Työmatkalla tarkoitetaan tilapäisestä tulonhankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvästä matkasta tavanomaisen toiminta-alueensa ulkopuolelle. Tavanmukaisena toiminta-alueena pidetään aluetta, jolla yrittäjä normaalisti harjoittaa toimintaansa. Kun matka tehdään omalla autolla, tarvittavat tiedot merkitään ajopäiväkirjaan.

Tilapäiset työmatkat ulottuvat yli 15 kilometrin päähän toimipaikasta tai asunnosta sen mukaan kummasta matka on tehty. Lisäksi matkan kohteen on oltava yli viiden kilometrin etäisyydellä sekä pysyvästä toimipaikasta että asunnosta. Esimerkki tällaisesta tilapäisestä työmatkasta on tavaroiden noutomatka.

7 Päivärahat

Tulonhankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvästä tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelle sijoittuvasta työmatkasta voi tehdä verotuksessa lisävähennyksen päivärahan ja lisääntyneiden elantokustannusten erotuksesta. Ylimääräisillä elantokustannuksilla tarkoitetaan samoja asioita, kuin verovapaalla päivärahalla on tarkoitus korvata. Ne ovat mm. tavanomaista suuremmat ruokailukulut, välttämättömät menot yhteydenpidosta kotiin ja kulut talouteen liittyvien asioiden hoitamisesta vieraalta paikkakunnalta. Matkaliput, hotelliyöpymiset, paikoitusmenot, edustuskulut tai muut matkan aikana syntyneet kustannukset ovat vähennyskelpoisia erikseen eikä niiden vähennysoikeus riipu päivärahasta.

Päivärahavähennyksen enimmäismäärä on samansuuruinen kuin verovapaan päivärahan enimmäismäärä palkansaajilla. Palkansaajan verovapaan päivärahan enimmäismäärät ovat vuonna 2012 yli 6 tuntia kestävältä työmatkalta 16 euroa ja yli 10 tuntia kestävältä työmatkalta 36 euroa. Jos matkaan käytettävä aika ylittää vähintään kahdella tunnilla täyden matkavuorokauden, voi kokopäivärahan lisäksi vähentää osapäivärahan. Jos ylitys on yli kuusi tuntia, voi vähentää toisen kokopäivärahan. Ulkomaanmatkoihin sovelletaan ulkomaanpäivärahoja, jos matka kestää vähintään 10 tuntia.

Lisävähennystä vaaditaan veroilmoituksessa, jonka yhteydessä on tehtävä selvitys työmatkojen kohteista, kestosta ja matkan pituudesta. Omalla autolla tehdyn matkan tiedot käyvät yleensä ilmi ajopäiväkirjasta, joka on laadittu todellisten kellonaikojen mukaan. Jos tilapäinen työmatka on tehty muulla kuin omalla

autolla, liitetään matkasta selvitys kirjanpitoon. Laskelmasta tulee ilmetä, kuinka monelta päivältä on oikeus kokopäivärahaan, osapäivärahaan ja mahdolliset ulkomaanpäivärahojen suuruiseen lisävähennyksen enimmäismäärään. Jos kirjanpitoon ei ole merkitty todellisia kustannuksia lainkaan, lisävähennyksenä voi vähentää päivärahojen enimmäismäärät.

Esimerkki

Elinkeinonharjoittaja on ollut kalenterivuoden aikana työmatkoilla seuraavasti: yli 10 tunnin päivärahaan oikeuttavalla työmatkalla 15 kertaa ja yli 6 tunnin työmatkalla 5 kertaa. Kirjanpitoon liitettyjen tositteiden mukaan matkoista on elinkeinonharjoittajalle aiheutunut yhteensä 200 euron lisääntyneet elantokustannukset. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus 390 euron suuruiseen, veroilmoituksessa suoritettavaan lisävähennykseen $[(15 \text{ krt} \times 34 \text{ €}) + (5 \text{ krt} \times 16 \text{ €}) - 200 \text{ €}]$.

8 Toimintavaraus

Toimintavaraus on yksityisen elinkeinon- ja ammatinharjoittajan yleisin varaus. Toimintavarauksen saa vähentää sinä verovuotena, kun se on tehty. Verovuotena tai aikaisemmin tehtyjen purkattomien toimintavarausten yhteismäärä saa olla enintään 30 prosenttia tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä.

Toiminimellä on palkkoja koskeva vähennysoikeuden rajoitus elinkeinoverolaisessa, jonka mukaan itselleen, puolisolleen tai verovuonna enintään 14 vuotta täytäneelle lapselle ei voi maksaa palkkaa.

Mikäli aikaisempi toimintavaraus on suurempi kuin 30 prosenttia palkkasummasta, yli menevä osa tuloutetaan veronalaiseksi tuloksi sinä verovuonna, jona enimmäismäärä on ylitetty. Tällainen tilanne tulee eteen, kun varaus on ollut maksimissaan ja palkkojen määrä on alentunut. Varauksen kasvattaminen edellyttää palkkasumman kasvamista. Tilikauden pituuden poikkeaminen 12 kuukaudesta ei vaikuta varauksen enimmäismäärään. Varauspohjaa ei määritetä suoriteperusteella vaan maksettujen palkkojen perusteella.

Toimintavarausta on mahdollista käyttää tulossuunnittelun keinona, sillä verovelvollinen voi hyvänä vuonna tehdä varauksen tai lisätä sitä maksimimäärään

ja huonona vuotena purkaa sen tulosta parantaen. Yksityisen elinkeinonharjoittajan toimintavaraus purkautuu, jos se lopettaa toimintansa tai muuttaa toimintamuotonsa osakeyhtiöksi, sillä yhteisöt eivät voi tehdä toimintavarausta. Toimintavarauksen purkautuessa se luetaan sen verovuoden tuloksi, jona purkautuminen tapahtuu.

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimi

Annika Rinne

**Opas: Toiminimen verotus,
Koivikon Manta Oy:n toiminimiasiakkaat**

Sisältö

1 Lähteet.....	3
2 Yritystulon verottaminen	3
3 Yksityisöt.....	4
4 Poistot.....	5
5 Palkat.....	6
6 Matkakustannukset.....	7
7 Päivärahat.....	8
8 Autokulut.....	9
9 Edustusmenot.....	10
Käsitteitä	11

1 Lähteet

Tämän oppaan sisältö on peräisin kirja- ja internetlähteistä. Käyttämäni kirjallisuutta ovat olleet: Villa S. & Ossa J. & Saarnilehto A. 2007, Yritysmuodot - toiminta, rahoitus ja verotus. Koponen J. 2011, Yrittäjän verokäsikirja. Salin M. 2009, Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Kukkonen M. & Walden R. 2011, PK-yrityksen verosuunnittelu. Tomperi, S. & Keskinen, V. 2011, Yrityksen taloushallinto 2 Kirjanpidon erityiskysymyksiä. Tomperi S. 2009. 23., uudistettu painos, Verotus ja tilinpäätössuunnittelu. Tomperi S. 2011. 13., uudistettu painos, Kehittyvä kirjanpito. Lindfors H. 2008, Kirjanpito käytännönläheisesti. Lisäksi olen käyttänyt Kilan yleisohjetta suunnitelmien mukaisista poistoista, Veronmaksajain Keskusliitto ry:n ja Verohallinnon internetsivuja.

2 Yritystulon verottaminen

Tilikauden tulos, mahdollisilla edellisten vuosien tappioilla vähennettynä jakautuu verotuksessa ansio- ja pääomatuloon. Pääomatulo-osuuden laskennan pohjana on elinkeinotoiminnan nettovarallisuus, joka lasketaan verovuotta edeltäneen verovuoden viimeisen päivän mukaan. Nettovarallisuus on elinkeinotulolähteeseen kuuluvien varojen ja velkojen jäännös.

Elinkeinotoiminnan varoihin kuuluu omaisuus, joka on yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnan käytössä. Esimerkiksi autoista, kiinteistöistä ja huoneistoista on oltava elinkeinotoiminnan käytössä vähintään puolet mitattavista yksiköistä, kuten ajokilometreistä tai pinta-alasta.

Nettovarallisuuteen luetaan mukaan 30 prosenttia verovuoden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä.

Esimerkki

Verotettaessa tilikauden 1.1.2012 – 31.12.2012 tuloa otetaan huomioon nettovarallisuus, joka on laskettu 1.1.2011 – 31.12.2011 tilinpäätöksen perusteella. Tähän lisätään 1.1.2012 ja 31.12.2012 välisenä aikana maksetut palkat.

Pääomatulo-osuudeksi lasketaan 20 prosenttia nettovarallisuudesta. Verovelvollisen pyynnöstä prosentuaalinen osuus voi olla myös 10 tai 0 prosenttia, jos-

ta voi valita tapauskohtaisesti edullisimman vaihtoehdon. Pyyntö on esitettävä ennen verovuoden päättymistä, ja yrittäjäpuolisoiden on tehtävä pyyntö yhdessä. Jäljellä oleva osuus yritystulosta katsotaan ansiotuloksi. Jos yrityksen oma pääoma on negatiivinen tai nolla, yritystulo on kokonaisuudessaan ansiotuloa.

Elinkeinotoiminnan positiivinen tulos lasketaan yhteen muiden henkilökohtaisten tulojen kanssa. Ansiotulona verotettava osuus lisätään muihin ansiotuloihin eli esimerkiksi palkka- tai eläketuloihin ja pääomatulona verotettu osuus lisätään yrittäjän muihin pääomatuloihin. Pääomatulon veroprosentti vuodelta 2012 on 30 %.

Poikkeuksen pääomatulolaskentaan tekevät käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden myyntivoitot. Myyntivoitot muodostavat pääomatulo-osuuden vähimmäismäärän, sillä ne verotetaan kokonaan pääomatulona.

Esimerkki

Jaettava yritystulo vuodelta 2011 on 35 000 euroa ja huomioon otettava elinkeinotoiminnan nettovarallisuus on 100 000 euroa. Pääomatuloa olisi 20 % nettovarallisuudesta eli 20 000 euroa. Vuoden 2011 tulokseen sisältyy käyttöomaisuuden myyntivoitto 33 000 euroa, joten pääomatulo-osuudeksi tulee 33 000 euroa ja loput verotetaan ansiotulona.

3 Yksityisotot

Yrityksen varoja voi nostaa yksityisottoja rahana ja tavarana. Niitä seurataan omilla tileillään. Yksityisotot pienentävät omaa pääomaa, joten ylisuurten yksityisottojen vuoksi oma pääoma voi mennä negatiiviseksi. Tässä tapauksessa yksityisotot katsotaan olevan rahoitettu mahdollisella yrityksen ottamalla velkarahalla, jolloin korkojen täysi vähennysoikeus elinkeinotoiminnan tulosta menetetään.

Yksityisotot pienentävät nettovarallisuutta. Negatiivinen nettovarallisuus tarkoittaa koko tuloksen verottamista ansiotulona.

Yksityisotot voivat aiheuttaa myös veroseuraamuksia arvonlisäverotuksessa, jos tavarasta on tehty vähennys arvonlisäverotuksessa. Verovelvollisuutta ei

tule vähäisestä omasta käytöstä, jonka raja on vuodessa 850 euroa verottomasta hinnasta laskettuna.

4 Poistot

Käyttöomaisuutta ovat esimerkiksi yrityksen omaan käyttöön hankitut koneet, laitteet ja rakennukset, joita käytetään useita vuosia. Hankintamenoa ei kirjata kerralla kuluksi tulolaskelmaan, vaan se aktivoidaan taseeseen. Se kirjataan vaikutusaikanaan eli taloudellisena pitoaikanaan kuluiksi, ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti tuloksesta riippumatta. Näitä kutsutaan suunnitelmi- en mukaisiksi poistoiksi. Tällä pyritään välttämään hankintavuoden tappiot. Poistot aloitetaan sinä verovuotena, kun hankinta on otettu käyttöön.

Jos hankinta on niin sanottu pienhankinta, eli todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta tai hankintameno enintään 850 euroa, hankinnan saa poistaa kokonaisuudessaan käyttöönottovuotena. Pienhankinnoiksi katsotaan myös kiinteän kokonaisuuden muodostavat käyttöomaisuushyödykkeet. Vähentämiselle on asetettu rajoitus, sillä pienhankintoina saa vähentää *yhteensä* enintään 2500 euroa verovuodessa.

Pieni kirjanpitovelvollinen saa käyttää elinkeinoverolain maksimipoistoja suunnitelman mukaisina poistoinaan. Se on koneissa ja kalustoissa 25 prosenttia, kevyissä rakennelmissa 20 prosenttia, myymälä-, varasto- ja tehdasrakennuksissa 7 prosenttia, asuin- ja toimistorakennuksissa 4 prosenttia.

Ajan kulumisen perusteella määräytyvistä poistoista tavallisimpia ovat tasapoistot ja menojäännöspoistot. Tasapoistomenetelmä voi olla myös näiden yhdistelmä. Tasapoisto saadaan jakamalla investoinnin hankintameno sen taloudellisella pitoajalla, joka voi olla esimerkiksi kalusteilla 10 vuotta ja atk-laitteilla 4 vuotta. Tasapoisto on joka vuosi samansuuruinen. Menojäännöspoistossa poistetaan vuosittain menojäännöksestä tietyllä poistoprosentilla. Tämän takia joka vuosi poistettava summa pienenee, ja jäljelle jää jäännösarvo, jos se on hankintahintaan nähden merkittävä. Hyödykkeitä poistetaan joko hyödykekohtaisesti tai hyödykeryhmittäin.

Esimerkki

Elinkeinonharjoittaja hankkii 11 000 euron arvoisen koneen ja laskee sen taloudelliseksi pitoajaksi viisi vuotta, kunnes kone on käytetty loppuun ja uuden koneen hankinta on ajankohtaista. Hän tekee poistosuunnitelman, jonka mukaan kone poistetaan viidessä vuodessa. Elinkeinonharjoittaja päättää valitseeeko tasapoiston vai menojäännöspoiston.

Vuosi	Tasapoisto	Menojäännöspoisto, 25 %
1	2 000	10 000 * 25 % = 2 500
2	2 000	(10 000 - 2500 = 7500) 7 500 * 25 % = 1 875
3	2 000	(7500 - 1 875 = 5625) 5625 * 25 % = 1 406,25
4	2 000	(5625 - 1 406,25 = 4 218,75) 4 218,75 * 25 % = 1 054,69
5	2 000	(4 218,75 - 1054,69 = 3164,06) 3 164,06 * 25 % = 791,02
Jäännösarvo	0 euroa	2 373,04 euroa

Viidennen tilikauden jälkeen tasapoistoin tehdyissä poistoissa jäännösarvo on 0 euroa. Menojäännöspoistoista jäännösarvoksi jäi 2 373,04 euroa, joka on poistettava kertapoistona, jotta käyttämättömästä koneesta ei jää saldoa taseeseen.

5 Palkat

Itselleen, puolisolleen tai verovuonna enintään 14 vuotta täyttäneelle lapselle maksetut palkat, eläkkeet ja muut etuuden eivät ole vähennyskelpoisia. Jos yrittäjäperheen lapsi on täyttänyt ennen verovuoden alkua 14 vuotta, hänelle maksettu palkka on verotuksessa vähennyskelpoinen, edellyttäen, että palkan määrä vastaa ulkopuoliselle maksettavaa palkkaa vastaavasta työsuorituksesta.

Vähennyskelpoisia henkilösivumenoja ovat sosiaaliturvamaksut, työeläkevakuutusmaksu ja tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksut sekä ryhmähenkivakuutusmaksut. Lisäksi elinkeinonharjoittajan tapaturmavakuutusmaksut ja pakolliset yrittäjäeläkevakuutusmaksut saadaan vähentää elinkeinotoiminnan menoista.

Verotuksessa voidaan vähentää se osuus työterveyshuollon kustannuksista, joka ylittää Kelan maksaman työterveyshuollon korvauksen. Vähentämisen edellytyksinä on, että kustannukset ovat kohtuullisia yrittäjän työpanokseen nähden ja yrittäjä tosiasiaassa työskentelee yrityksessä. Vastaavien palveluiden on oltava myös muiden yrityksen työntekijöiden käytettävissä, mikäli yrityksen palveluksessa on muita työntekijöitä.

6 Matkakustannukset

Kodin ja työpaikan välinen ajo on yksityistä ajoa, jonka matkakulut vähennetään verotuksessa, kuten palkansaaaja vähentää työmatkakulunsa. Jos toimipaikka on vain kotona, eli siellä sijaitsee työhuone, työväline-, vaihto-omaisuus- tai tavaränäytevarasto, asunnon ja työpaikan välisiä kustannuksia ei synny lainkaan. Asiakaskäynnit ovat elinkeinotoiminnan matkoja eli kokonaan vähennyskelpoisia työmatkoja. Myös eri toimipisteiden väliset matkat ovat elinkeinotoimintaan liittyviä vähennyskelpoisia matkoja.

Työmatkalla tarkoitetaan tilapäistä tulonhankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvää matkaa, joka ulottuu tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelle. Tavanomaisena toiminta-alueena pidetään aluetta, jolla yrittäjä normaalisti harjoittaa toimintaansa. Kun matka tehdään omalla autolla, tarvittavat tiedot merkitään ajopäiväkirjaan eli:

- matkan alkamis- ja päättymisaika
- matkan alkamis- ja päättymispaikka
- ajoreitti
- matkamittarin lukema ajon alussa ja lopussa
- matkan pituus
- ajon tarkoitus
- auton käyttäjä

Tilapäiset työmatkat ulottuvat yli 15 kilometrin päähän toimipaikasta tai asunnosta, sen mukaan kummasta matka on tehty. Lisäksi matkan kohteen on oltava yli viiden kilometrin etäisyydellä sekä pysyvästä toimipaikasta että asunnosta. Esimerkki tällaisesta tilapäisestä työmatkasta on tavaroiden noutomatka.

7 Päivärahat

Tulonhankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvästä tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelle sijoittuvasta työmatkasta voi tehdä verotuksessa lisävähennyksen päivärahan ja lisääntyneiden elantokustannusten erotuksesta. Ylimääräisillä elantokustannuksilla tarkoitetaan samoja asioita, mitä verovapaalla päivärahalla on tarkoitus korvata. Ne ovat mm. tavanomaista suuremmat ruokailukulut, välttämättömät menot yhteydenpidosta kotiin ja kulut talouteen liittyvien asioiden hoitamisesta vieraalta paikkakunnalta. Matkaliput, hotelliyöpymiset, paikoitusmenot, edustuskulut tai muut matkan aikana syntyneet kustannukset ovat vähennyskelpoisia erikseen, eikä niiden vähennysoikeus riipu päivärahasta.

Päivärahavähennyksen enimmäismäärä on samansuuruinen kuin verovapaan päivärahan enimmäismäärä palkansaajilla. Päivärahan enimmäismäärät vuonna 2012 ovat yli 6 tuntia kestävältä työmatkalta 16 euroa ja yli 10 tuntia kestävältä työmatkalta 36 euroa. Ehdot eivät täyty, jos matka kestää tasan 6 tai 10 tuntia, vaan matkankeston on ylitettävä nämä tuntimäärät.

Jos matkaan käytettävä aika ylittää vähintään kahdella tunnilla täyden matkavuorokauden, voi kokopäivärahan lisäksi vähentää osapäivärahan. Jos ylitys on yli kuusi tuntia, voi vähentää toisen kokopäivärahan. Ulkomaanmatkoihin sovelletaan ulkomaanpäivärahoja, jos matka kestää vähintään 10 tuntia.

Lisävähennystä vaaditaan toiminimen veroilmoituksessa, jonka yhteydessä on tehtävä selvitys työmatkojen kohteista, kestoista ja matkan pituudesta. Omalla autolla tehdyn matkan tiedot käyvät yleensä ilmi ajopäiväkirjasta, joka on laadittu todellisten kellonaikojen mukaan. Jos tilapäinen työmatka on tehty muulla kuin omalla autolla, liitetään matkasta selvitys kirjanpitoon. Laskelmasta tulee ilmetä, kuinka monelta päivältä on oikeus kokopäivärahaan, osapäivärahaan ja mahdolliset ulkomaanpäivärahojen suuruiseen lisävähennyksen enimmäismäärään. Jos kirjanpitoon ei ole merkitty todellisia kustannuksia lainkaan, lisävähennyksenä voi vähentää päivärahojen enimmäismäärät.

Esimerkki

Elinkeinonharjoittaja on ollut kalenterivuoden aikana työmatkoilla seuraavasti: yli 10 tunnin päivärahaan oikeuttavalla työmatkalla 15 kertaa ja yli 6 tunnin työ-

matkalla 5 kertaa. Kirjanpitoon liitettyjen tositteiden mukaan matkoista on elinkeinonharjoittajalle aiheutunut yhteensä 200 euron lisääntyneet elantokustannukset. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus 390 euron suuruiseen, veroilmoituksessa suoritettavaan lisävähennykseen $[(15 \text{ krt} \times 34 \text{ €}) + (5 \text{ krt} \times 16 \text{ €}) - 200 \text{ €}]$.

8 Autokulut

Auto kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jos autolla ajetuista kilometreistä yli puolet on elinkeinotoimintaan liittyvää ajoa. Muuten auto kuuluu henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Jaottelulla on merkitystä auton kulujen vähentämisessä ja yrityksen nettovarallisuuden kasvattavana tekijänä. Ajopäiväkirja on selvin tapa todentaa, missä suhteessa ajot ovat tapahtuneet.

Jos auton hankintameno on merkitty kirjanpitoon, myös kaikki autoon liittyvät menot merkitään kirjanpitoon ja tilinpäätöksessä tehdään suunnitelman mukainen poisto auton hankintamenosta. Autolla ajettavien yksityisajojen osuus, eli esimerkiksi kodin ja työpaikan väliset matkat auton kuluista eivät ole elinkeinotulosta vähennyskelpoisia. Yksityisajoista aiheutuneiden kulujen osuus laskeaan jakamalla autokulujen kokonaismäärä ja auton vuotuinen poisto ajokilometrien yhteismäärällä ja saatu luku kerrotaan ajopäiväkirjan mukaisella yksityisajojen kilometrimäärällä. Mikäli oikaisua ei tehdä kirjanpidossa, yksityisajojen osuus kuluista ja poistoista on tuloutettava toiminimen veroilmoituksella.

Esimerkki

Kirjanpitoon merkittyjen autokulujen ja auton poiston yhteismäärä on 6 000 euroa. Ajopäiväkirjan mukaan autolla on ajettu yhteensä 30 000 kilometriä, joista yksityisajoa on 19 000 kilometriä ja elinkeinotoiminnan ajoa 11 000 kilometriä. Kilometrikustannus on $6000 \text{ euroa} / 30\,000 \text{ km} = 0,20 \text{ euroa/km}$. Yksityisajoista aiheutuneet menot ovat siis yhteensä $19\,000 \text{ km} \times 0,20 \text{ euroa/km} = 3\,800 \text{ euroa}$. Tämä määrä tuloutetaan veroilmoituksessa.

Henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvan auton elinkeinotoiminnan ajoja vastaava osuus auton kuluista ja poistoista voidaan vähentää kirjanpidossa kuluina todellisten kustannusten mukaan. Jos kustannukset ovat vähemmän kuin 0,45 euroa kilometriltä, verotuksessa voidaan tehdä lisävähennys, jotta päästään

siihen, että vähennyksen määrä kilometriä kohti on kilometrikorvauksen enimmäismäärä 0,45 euroa kilometriltä (vuosi 2012). Lisävähennysten määrä selvitetään veroilmoituksessa. Jos auton kuluja ei ole vähennetty kirjanpidossa, verotuksessa vähennetään kuluna elinkeinotoiminnan ajojen määrä kerrottuna kilometrikorvauksella.

Jos todellisia kuluja ei ole merkitty kirjanpitoon eikä verovelvollinen esitä luotettavaa laskelmaa syntyneistä kuluista, kuluina vähennetään 0,25 euroa/km. Tämä edellyttää, että tulolähteen ajojen määrä on selvitetty ja kustannuksia on syntynyt.

9 Edustusmenot

Edustusmenoilla tarkoitetaan yrityksen asiakkaisiin ja liiketuttaviin kohdistuvasta tavanomaisesta vieraanvaraisuudesta ja muusta huomaavaisuudesta johtuneita menoja. Se on liikkeestä ulospäin tapahtuvaa toimintaa, yleensä tietyille kohderyhmälle. Vieraanvaraisuuden pyrkimyksenä on uusien liikesuhteiden syntyminen, entisten säilyttäminen tai parantaminen. Tuloverotuksessa saa vähentää puolet arvonlisäverollisista summista. Edustusmenojen kuiteissa on oltava maininta niistä henkilöistä ja liikkeistä, joille kyseinen vieraanvaraisuus on kohdistettu, sekä miten meno on liittynyt liiketoimintaan.

Tavanomaisia edustamisen muotoja ovat kestitys, lahjojen antaminen, edustusmatkojen järjestäminen sekä edustustiloista aiheutuvat menot. Ratkaisevaa on menojen kohdistaminen edustuskäyttöön eikä menon itsenäinen sisältö. Eli vähennettävissä olevia edustuskuluja ovat esimerkiksi *ravintolamenot, edustuslahjat, matka- ja majoituskulut, edustustilaisuuteen palkatun tarjoiluhenkilökunnan palkat* (yrityksen työntekijöiden palkat ovat kokonaan vähennyskelpoisia myös edustustilaisuuksien osalta).

Kokonaan vähennyskelpoisiin neuvottelumenoihin voi sisältyä vain vähäisestä ja tavanomaisesta tarjoilusta aiheutuneet kustannukset, kuten asiakasneuvotteluissa tarjotut virvokkeet tai liikkeen omassa ruokalassa tarjotut lounaat. Tavanomaisena rajana voidaan pitää sellaisia menoja, jotka myös yrityksen omien kokousten yhteydessä tavanomaisesti syntyvät ja joiden syntyminen ei edellytä poikkeusjärjestelyjä. Neuvottelukuluihin kuuluvat myös yrityksen sisäisistä pala-

vereista tai hallintoelinten kokouksista johtuvat menot. Lisäksi neuvottelumenoihin kuuluvat tilintarkastajien, muiden asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa käytyjen neuvottelujen yhteydessä syntyneet menot.

Käsitteitä

Nettovarallisuus = Elinkeinotulolähteeseen kuuluvien varojen ja velkojen erotus

Oikaistu nettovarallisuus = Nettovarallisuus, johon on lisätty 30 prosenttia verovuoden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä

Poistosuunnitelma = Ennalta laadittu suunnitelma, jonka mukaan tehdään käyttöomaisuuden suunnitelman mukaiset poistot. Suunnitelmassa määritellään taloudellinen pitoaika ja poistomenetelmä

Tasapoisto = Tasapoisto on summaltaan joka vuosi samansuuruinen

Menojäännöspoisto = Menojäännöksestä poistetaan joka vuosi samalla poistoprosentilla, summat ovat erisuuruisia

Jäännösarvo = Käyttöomaisuuden arvo taloudellisen pitoajan lopussa

Vähennyskelpoinen meno = Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot ja menetykset.

Tuloutus = Aikaisemmin tehdyn vähennyksen siirtäminen verotettavaksi tuloksi

Nettovarallisuuden laskenta

Varat	
Maa- ja vesialueet vertailuarvo, jos suurempi	
Rakennukset ja rakennelmat vertailuarvo, jos suurempi	
Koneet ja kalusto	
Osakkeet ja osuudet (70%)	
Muut pysyvät vastaavat	
Vaihto-omaisuus	
Saamiset	
Rahoitusarvopaperit	
Rahat	
Muut vaihtuvat vastaavat	
Varat yhteensä	0
Velat	
Lyhytaikainen vpo	
Pitkäaikainen vpo	
Velat yhteensä	0
Verovuoden palkat	
Nettovarallisuus	0

Tulos	
Luovutusvoitto	

Tulos verotetaan seuraavasti:

Pääomatulo-osuus	0,00
Ansiotulo-osuus	0,00

Toiminimi Esimerkki

Tulos 0 €

Verotetaan seuraavasti:

Pääomatulona	0 €
Ansiotulona	0 €

Ohjeet sovelluksen käytölle

Laskentasiivu on suojattu salasanaalla, vain väritettyihin ruutuihin voi syöttää lukuja.

1. Lasketaan verovuotta edeltäneen tilikauden viimeisen päivän nettovarallisuus

*Varat voi syöttää omille riveilleen yksittellen taseen tietojen perusteella, poikkeuksena vertailuarvot
Jos varojen yhteisumma on jo tiedossa, yhteisumman voi syöttää varojen viimeiselle väritetylle riville

* Velat syötetään jaottelun mukaan lyhyt- ja pitkäaikaiseen velkaan

* Verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaiusten palkkojen yhteismäärä syötetään omalle rivilleen

 Ruudulla näkyy nettovarallisuus, joka on varojen ja velkojen erotus, lisättyinä 30 % palkoista.

* Nettovarallisuus voidaan myös syöttää solun "Nettovarallisuus" yläpuolella olevalle valkoiselle kentälle

2. Lasketaan ansio- ja pääomatulo-osuudet

* Syötetään tulos ja mahdollinen käyttöomaisuuden luovutusvoitto.

 Ruudulla näkyy verotettavat ansio- ja pääomatulo-osuudet.

Laskennassa on otettu huomioon mahdollisen käyttöomaisuuden luovutusvoiton vaikutus pääomatulo-osuuteen

3. Tulostus-sivulta on tulostettavissa tiedot tuloksesta ja sen verotettavista osuuksista.